

Ἐρευνα

ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΙΝΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΩΣ ΕΝΝΟΥΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓΟΥΣΗΣ ΕΙΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΣΙΝ.

Σύγγραμμα μηνιαίως ἐκδιδόμενον ὑπὸ Πλάτωνος Ε. Δρακούλη.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝΙΣΤΑΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΡΕΣΙΝΤΡΟΠΟΥ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΟΝΤΟΣ ΣΤΑΔΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΕΣΙΝ ΕΙΣ ΟΛΟΥΣ.

ΤΟΜ. Δ΄.

ΑΘΗΝΑΙΝΟΝ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1909.

ΤΕΥΧ. Α΄.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ ἐπόμενον ἄρθρον τοῦ ἑγγύλου δημοσιολόγου κ. Μακίντζη ἀποτελεῖ διδακτικὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἀνατολικῶν ζητημάτων.

Ἐξ ὅλων τῶν μεγάλων μεταβολῶν αἵτινες συνετελέσθησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, δύο εἰσὶν ὑπερτάτης σπουδαιότητος—ἡ ἀφύπνισις τῆς Ἀσίας ἢ ἐπακολουθήσασα μετὰ τοὺς ἰαπωνικοὺς θρῦμβους, καὶ ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ βαλκανικὴ χερσονήσος εὐρήται ἐν τῷ μέσῳ ἐποχῆς τεινούσης εἰς γιγαντιαίαν μεταμόρφωσιν. Ὅλα τὰ φύλα τοῦ κόσμου φαίνονται συναναμιγνύμενα ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ. Τὸ τουρκικὸν ὅπερ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐδέσποζε πάντων περιώρισθη ἤδη εἰς γεωγραφικὴν ἑκτασιν μὴ ὑπερβαίνουσαν πολὺ τὸ ἡμισυ τῶν βρετανικῶν νήσων. Τὸ βουλγαρικὸν εἶνε συνδυασμὸς λευκῶν, μογγολικῶν καὶ ἀθιγγανικῶν στοιχείων—συνδυασμὸς ἐξ οὗ προέκυψεν ὁ ἤδη γνωστὸς ἐπὶ ἐνεργητικότητι καὶ προοδευτικότητι βουλγαρικὸς χαρακτήρ. Τὸ σλαβικὸν καὶ τὸ λατινικὸν εἶνε ἀξιοσημείωτα διὰ τὴν ἀντίθεσιν ἣν παρουσιάζουσιν ὑπὸ ἀριθμητικὴν ἔποψιν, διότι τὸ σλαβικὸν τείνει νὰ ὑπερτερῆσῃ τοῦ λατινικοῦ καταπληκτικῶς. Ἕλληνες, ῥωμοῦνοι τσέχοι, βούλγαροι, σέρβοι καὶ ἄλβανοι, πάντες οἰκοῦσι περὶ τὰ ὄρη τῆς χερσονήσου. Στοιχείου διχονοίας ὑπῆρξεν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὸ ἐβραϊκὸν φύλον ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ αἰῶνας ὄλους μωαμεθανοὶ καὶ χριστιανοὶ ἐπιμελῶς κατηχήθησαν νὰ μισῶσιν ἀλλήλους. Τὰ χριστιανικὰ φύλα ἠγωνίσθησαν ὡς φύλα τίγρεων ὅπως συγκρατήσωσι τὰ σχετικὰ τμήματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Σημειώτεον ὅτι ἐν τῇ Ἑγγύς Ἀνατολῇ, χριστιανισμὸς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σημαίνει, ὄχι θρησκείαν ἀτόμου, πείθουσιν αὐτὸ νὰ ὀρμᾷ εἰς αἰσθήματα ἐπιεικειᾶς καὶ συγγνώμης, καὶ εἰς ἀγαθοεργῶν δρᾶσιν, ἀλλὰ ἀνέλιξεν ἀσπλάγγων καὶ σκληρῶν φυλετικῶν προκαταλήψεων. Ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν αἱ μεταβολαὶ αἱ συντελεσθεῖσαι ἐντὸς τοῦ λήξαντος ἔτους, ἠχοῦσι μᾶλλον ὡς μυθιστόρημα παρά ὡς πραγματικότης. Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1908, οἱ αἰσιοδοξώτατοι τῶν προφητῶν τῆς ἀνθρωπίνης προόδου δὲν ἐτόλμων νὰ ἐλπίσωσι τουρκικὸν μέλλον. Ἡ Τουρκία ἐθεωρεῖτο ὑπὸ πάντων ὡς ἀνεπίδεκτος λυτρώσεως. Ὁ "Ἀσθενὴς τῆς Εὐρώπης" ἔπνεε τὰ λοισθία, οἱ δὲ ἀξιούντες τὴν κληρονομίαν του εἶχον κατηρτισμένα σχέδια περὶ

διανομῆς αὐτῆς. Ἦδη ὁ Ἀσθενὴς ἀνέλαβεν ἢ Τουρκία ἣτις μέχρι χθὲς ἦτο ὁ τάφος τῆς ἐλευθερίας σήμερον εἶνε κοιτὶς προοδευτικῶν ιδεῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἄλλας βαλκανικὰς χώρας, ἢ Βουλγαρία, ἢ τελοῦσα μέχρι πρὸ μικροῦ ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, κατέλαβε, χάρις εἰς τὴν ἀδρὰν διάνοιαν τῶν ἠγετῶν τῆς, εὐπρεπῆ θέσιν μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Γῆς ἢ Σερβία μεθ' ὅλα τὰ σφάλματά τῆς, χάρις εἰς τοὺς θεσμοὺς τῆς, παρουσιάζει μοναδικὸν παρίδειγμα οἰκονομικῆς εὐπραγίας τοῦ λαοῦ τῆς· τὸ Μαυροβούνιον, τὸ ἀποδείξαν ὅτι δὲν διστάζει νὰ διακυβεύσῃ τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν του χάριν τοῦ ιδεώδους τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος δικαιοῦται εἰς παγκόσμιον θαυμασμόν. Ἡ κοινωνικὴ πρόοδος τῶν βουλγάρων εἶνε ἀναμφισβήτητος, μεθ' ὅλας τὰς πολιτικὰς καὶ ἐθνικὰς περιπετείας τῶν. Ἐν τῷ 1878 ὑπῆρχον καθ' ὅλον τὸ κράτος ἐξήκοντα μόνον σχολεῖα. Μία γενεὰ παρήλθε καὶ ἰδοὺ ἐν δημοτικὸν σχολεῖον εἰς ἐκάστην πόλιν, καὶ ἐν δημόσιον σχολεῖον εἰς ἐκάστην πόλιν ἐκ δεκακισχιλίων κατοίκων. Ἡ ἐκπαίδευσις κατέστη ἀδάπανος καὶ ὑποχρεωτικὴ. Ἐντὸς τῆς τελευταίας τριακονταετίας ἰδρύθησαν πλεῖστα νοσοκομεία καλῶς λειτουργοῦντα. Ἐπίσης ἀνεφάνησαν ὡσεὶ διὰ μαγείας σιδηρόδρομοι, ἐπιχειρήσεις, καὶ πανεπιστήμια. Πρὸ μιᾶς γενεᾶς πλούσιος ἐθεωρεῖτο ὁ ἔχων δέκα χιλιάδας φράγκων, σήμερον εἰς μόνον τὰ ταμιευτήρια τοῦ κράτους κατατίθενται δύο ἑκατομμύρια φράγκων ἑκάστον μῆνα, ποσὸν ὅπερ, ἐννοεῖται ἀντιπροσωπεύει τὰς οἰκονομίας τῶν ἀπλοῦτων τάξεων. Ἐν τῷ 1878 καθ' ὅλην τὴν χώραν ὑπῆρχεν ἐν μόνον τυπογραφεῖον καὶ αὐτὸ χειροκίνητον, ὅπερ διατηρεῖται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Σοφίας ὡς ἱστορικὸν μνημεῖον. Σήμερον ἡ Βουλγαρία ἔχει ὑπὲρ τὰ διακόσια τυπογραφεῖα μετὰ τὰς νεωτάτας τῶν τελειοποιήσεων. Εἰς τὴν ἐχεφροσύνην καὶ ὀξυδέρκειαν τῶν πολιτευτῶν τῆς ἢ Βουλγαρίας ὀφείλει τὸν στρατὸν ὃν βαθμηδὸν κατήρτισεν. Ὁ στρατὸς οὗτος εἶνε, κατὰ τὴν κρίσιν πασῶν τῶν στρατιωτικῶν ἀνθεντῶν, ἐκτάκτου τελεσφορότητος, καὶ ἀριστὰ ὀργανωμένος ἢ δὲ μάχιμος δυνάμις τοῦ ἀνέρχοντος εἰς 380,000 ἐκ πληθυσμοῦ 4 ἑκατομμυρίων. Ἦδος τὸ ἀπρόγαστῆς Βουλγαρίας ἀντίθεσιν παραστήσει ἢ Σερβία. Εἰς τὸ σερβικὸν ἦθος παρατηρεῖται ποῦ τινος χαλάρωσις, ἣτις οὐδαμῶς συντελεῖ εἰς θεμελίωσιν

ισχυροῦ ἔθνους. Τὸ χαλαρὸν τοῦτο ἦθος ὑπενόμευσε καὶ τὸν στρατὸν, καὶ παρεσκεύασεν ἐν γένει τόνον τινὰ δημοσίου καὶ κοινωνικοῦ βίου ὑπευθυμίζοντα τὴν κατάστασιν τῆς Γαλλίας πρὸ τοῦ γερμανικοῦ πολέμου. Ὁ ἀγροτικὸς ὁμῶς βίος τῆς Σερβίας εἶνε πολὺ ὑγιέστερος. Ἐν Βελιγραδίῳ παρατηρεῖται σπατάλη καὶ ἀκρισία. Ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ὁμῶς παρατηρεῖται νοῦς καὶ οἰκονομικὴ ἐνδεξία οἷα δὲν διακρίνει τοὺς χωρικοὺς οἰασθήποτε ἄλλης χώρας. Τὰ ἔθνικὰ ιδεώδη τῆς Σερβίας κατώρθωσαν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις νὰ τὰ συμπνίξωσι ἀφαιρέσασαι ἀπ' αὐτῆς τὴν Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίνην καὶ παραδοῦσαι αὐτὰς εἰς τὴν Αὐστρίαν. Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις εἰς ἐν ἀπέβλεψαν τοῦτο νὰ παρακωλύσωσι τὴν ἔνωσιν τῆς Σερβίας μετὰ τοῦ Μαυροβούνιου καὶ τὸ κατώρθωσαν. Ἡ αὐστριακὴ διοίκησις τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης πολλαχῶς κρίνεται, ἀλλ' εἶνε βέβαιον ὅτι εὐνομία ἐν αὐταῖς ἐξησφαλίσθη, τὸ ἐμπόριον ἐνεψυχώθη, ἡ δημοσία τάξις ἐσπερώθη, σχολεῖα παντὸς εἴδους ἀνηγέρθησαν καὶ πάλλα ἐγένοντο τὰ προσελκύνοντα ξένους εἰς τὴν χώραν. Μεγάλα ξενοδοχεῖα ἀνεφάνησαν καὶ πανταχόθεν τοῦ κόσμου συρρέουσι περιηγηταί. Τὸ Μαυροβούνιον ἐν ὅλῃ τῇ σμικρότητι αὐτοῦ εἶνε παροιμιωδῶς ἠρωϊκὸν διατηρήσαν τὴν ἐλευθερίαν του κατὰ παντὸς προσκόμματος, ὑπὸ διακοσίων τεσσαράκοντα ἐτῶν. Οἱ μαυροβούνιοι διὰ τῆς σφριγώσης αὐτῶν ἀφοβίας καὶ ἀνεξαρτησίας ἔχουσι κατακτήσει τὴν συμπάθειαν τοῦ κόσμου.

Καθ' ὃν χρόνον αἱ βαλκανικαὶ περιπλοκαὶ ἐξελλίσσοντο, ἡ Ῥωμανία ἠρκεῖτο νὰ ἀναπτύσῃ τὸ ἐμπόριόν της καὶ νὰ αὐξάνῃ τὸν πληθυσμὸν της. Ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς οἱ Ῥωμοῦνοι ἐπληθύνθησαν κατὰ 50% καὶ ἀριθμοῦνται σήμερον εἰς 6 ἑκατομμύρια. Εἰς τοὺς προσφάτους χρόνους ἡ Ῥωμανία κατέστη πεδῖον μεγίστης ἐμπορικῆς ἐπιδόσεως, καὶ σήμερον καυχᾶται ὅτι εἶνε ἔθνος ἰσχυρὸν λόγῳ βιομηχανισμοῦ μᾶλλον παρὰ λόγῳ στρατιωτικισμοῦ, καίτοι δύναται νὰ παρατάξῃ ὑπὲρ τὸ ἡμισυ ἑκατομμύριον μαχίμων στρατιωτῶν ἐν περιπτώσει πολέμου.

Ἡ Ἑλλὰς ἀλγεινῶς ὑπολείπεται ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, μὴ τυχούσα ὀξυδερκῶν ἡγετῶν. Μεθ' ὅλα τὰ σφάλματά των, μέχρι ἀκόμη τοῦ 1897, ὁ κόσμος ἠτένιζεν εἰς τὸ πλήρες ἀναμνήσεων ἑλληνικὸν ἔθνος, ὡς εἰς πιθανὸν σκαπανεᾶ ἐλευθερίας, προόδου καὶ ἀνθρωπισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μεσογείῳ. Παραδόσεις, συμπάθειαι, καὶ πεποιθήσεις πηγάζουσαι ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας εἶχον διαθρέψει τὴν ἐλπίδα ταύτην. Πάντα ταῦτα συνέτριψεν ὡς σκευὴ κεραμέως ὁ θεσσαλικὸς πόλεμος. "Ὅχι διότι ἡ Ἑλλὰς ἐνικήθη κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον. Πλέον ἢ ἅπαξ ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν μᾶς παρέσχε παραδείγματα ἐθναναστάσεων κατόπιον ἡττης. Ἀλλὰ ὁ θεσσαλικὸς ἐκεῖνος πόλεμος ἀπεκάλυψε τηλικαύτην ἑλλειψιν γνησίας τόλμης, τοσαύτην πολιτικὴν διαφθορὰν καὶ ἀβελτερίαν, τοιαύτην ὀλιγω-

ρίαν εἰλικρινοῦς προπαρασκευῆς ὥστε κατέλαβε τὸν κόσμον ἀπογοήτευσαι. Ἡ Ἑλλὰς μέχρι τοῦ 1897 ἠδύνατο ν' ἀξιῶσῃ τὸν τίτλον τοῦ προστάτου τῶν ἀσθενεστέρων χριστιανικῶν λαῶν τῆς Τουρκίας, καὶ θὰ ἀνεδεικνύετο τοιαύτη ἐὰν ἔσπεργε ἐγκαίρως νὰ ἐρευνήσῃ τὰς δυνάμεις της καὶ νὰ ὑπολογίσῃ πᾶσας τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας. Τότε καὶ ἐὰν ἡττᾶτο, θὰ ἡττᾶτο θαυματομένη. Ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἀνεπαρκῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ πολιτικὴ διοίκησις αὐτῆς διηνεκῶς προσκρούει εἰς τὴν σφοδρότητα τῶν προσωπικῶν ἀντιζηλιῶν. Ὁ Ἕλλην εἶνε φύσει φιλόπονος καὶ φιλότιμος, ἀλλ' αἱ συνθήκαι τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ καθεστῶτος εἶνε τοιαῦται ὥστε ὅλη ἡ φιλοπονία του καὶ ἡ φιλοτιμία του ἐξατμίζονται ὑπὸ τὴν νωχέλειαν τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν του. Ἐντεῦθεν τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ διδασκῆρια τῶν Ἀθηνῶν εἶνε κενί, τὰ δὲ καφφενεῖα πλήρη. Τὸ γεγονός εἶνε ὅτι ἡ Ἑλλὰς εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀπισθοπορείαν, καὶ ἐκτὸς ἐὰν νέον τι πνεῦμα εἰσέλθῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἑλλήνων, τὸ πρόσωπον ὅπερ μέλλει νὰ διαδραματίσῃ ἐν τῇ ἐγγυῆς Ἀνατολῇ τοῦ λοιποῦ ἔσται πολὺ δευτερεῖον.

Ἴδωμεν ἤδη ἀπὸ σκοπιᾶς τὴν ἀνέλιξιν τοῦ νεοτουρκικοῦ κινήματος. Ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ ἔαρ τοῦ 1908. Ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Γιλδιζ Κιόσκ διακρίνομεν δραματικὴν μορφήν. Ὁ Σουλτάνος Ἀβδουλ Χαμήτ, διηνεκῶς τυρβάζει περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ κράτους, καὶ διηνεκῶς τελεῖ θῦμα τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ φόβων. Τρέμει πρὸ τῶν ἐμπιστοτέρων στρατιωτῶν του, δυσπιστεῖ πρὸς τοὺς πρωτοτόκους υἱούς του, γαμβρούς του, καὶ τοὺς μᾶλλον ἀφωσιωμένους ἀξιωματικούς του. Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ στρατὸς δὲν ἔχει εἰμὴ ἀσφαιρα φυσίγγια, καὶ τοῦτο διότι ὁ σουλτάνος φοβεῖται μὴ τὰ ἐνοφαιρα χρησιμοποιοῦσιν κατ' αὐτοῦ. Ἐπίσης τὰ τηλεβόλα τῶν φρουρίων ὅσα δύνανται νὰ στραφῶσι κατὰ τοῦ Γιλδιζ καθίστανται ἀκίνδυνα. Ὁ ἠλεκτρισμὸς εἰσάγεται εἰς τ' ἀνάκτορα, ἀλλ' ὁ σουλτάνος διατάσσει νὰ κοπῶσι τὰ σύρματα καὶ ἀρκεῖται εἰς κηρία.

Αὕτη ἡ ζοφερὰ εἰκὼν παριστᾷ ἀληθῶς τὴν ζοφερωτέραν στιγμὴν τῆς Τουρκίας. Ἡ αὐγὴ ἐχάραξεν ἀκριβῶς μετὰ τὴν σκοτίαν ταύτην. Δράξ προοδευτικῶν τούρκων ἐξελασθέντων ἐκ τῆς πατρίδος των τῇ ἐπιταγῇ τοῦ Σουλτάνου, ἐσημάτισαν ἐν Παρισίοις Ἐταιρείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Τουρκίας. "Ὁ τούρκος ἐν τῇ πατρίδι του εἶνε ὁ μᾶλλον καταδυναστευόμενος τῶν ἀνθρώπων" ἔλεγον οἱ σκαπανεῖς οὗτοι τῆς τουρκικῆς ἐλευθερίας. "Οὐδένα ἔχει ἀρωγὸν ὁ τούρκος. Οἱ χριστιανοὶ ἔχουν τὰς εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις συνηγόρους, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν οὐδεὶς συνηγορεῖ." Ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τὸ νεοτουρκικὸν κίνημα δὲν ἐλαμβάνετο ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν ὑπὸ τοῦ κόσμου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1908 ἀνώτεροί τινες ἀξιωματικοὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἤρξαντο

διαπραγματεύσεις με τούς ηγέτας του κινήματος, ἀποφασίσαντες νὰ συνταχθῶσι μετὰ τῶν ἀναμορφωτῶν. Ἐκτοτε ἐνεκαινίσθη ἐν τῷ τουρκικῷ στρατῷ κρύφιον κίνημα τὸ ὁποῖον εἶνε ἐντελῶς πρωτοφανὲς ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις. Καίτοι οἱ κατάσκοποι τοῦ σουλτάνου ἦσαν πανταχοῦ παρόντες, ἐν τούτοις ὁ σουλτάνος δὲν ἔλαβε γνῶσιν τῶν τεκταινομένων. Οἱ ἀναμορφωταὶ ἔστησαν τὸ κέντρον των ἐν Μοναστηρίῳ τῆς Μακεδονίας, καὶ ἀφοῦ τὰ συντίγματα τοῦ στρατοῦ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο προσηλυτίσθησαν ἅπαντα, ἡ στιγμή τῆς ἐφόδου ἐκρίθη ἐπιστᾶσα. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου σῶμα στρατιωτικὸν ἐξελθὼν τοῦ ἐν Μοναστηρίῳ στρατῶνος, ἡγουμένων τῶν ἀξιωματικῶν, ἐκήρυξεν ἐπισήμως ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ Τουρκία εἶνε συνταγματικὸν κράτος. Ἡ εἶδησις ταχύτατα ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐστάλη στρατὸς κατὰ τῶν συνταγματικῶν. Πάντες ὁμως οἱ σταλέντες στρατιῶται, φθνευθέντος τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἐτάχθησαν μετὰ τῶν ἐξαναστάντων. Ὁ τούρκος διοικητὴς—Χιλμὶ Πασσᾶς—προσεκλήθη νὰ ἐκλέξῃ δυοῖν θάτερον, ἢ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τοὺς ἀναμορφωτὰς ἢ νὰ τουφεκισθῇ. Ἐξέλεξε τὸ πρῶτον, ἀνεχώρησε διὰ Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπεισε τὸν σουλτάνον νὰ ἐνδόσῃ εἰς τὴν ἐπανίστασιν. Ἡ ἀμέσως ἐπακολουθήσασα μεταμόρφωσις τοῦ βίου ἐν Μοναστηρίῳ καὶ Θεσσαλονίκῃ φαίνεται μᾶλλον ὡς μυθιστόρημα παρὰ ὡς πραγματικότης. Φυλετικαὶ ἔριδες ἀπὸ γενεῶν ὑφιστάμεναι καὶ καλλιεργούμεναι ἤρθησαν ὡσεὶ διὰ μαγείας. Ἀρμονία ἐπεκράτησε μετὰ χριστιανῶν καὶ τούρκων, μετὰ ἐλλήνων καὶ βουλγάρων. Τῶν κατασκόπων ἡ βασιλεία ἔπεσεν, ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου κατέστη δυνατὴ, ἐνῶ πρὶν ἦτο πρᾶγμα ἄγνωστον, δημοσιεύματα ἐν γλαφυρᾷ τουρκικῇ, ἄρτι τυπωθέντα ἐν Λουδίνῳ κατὰ πάσας τὰς ἐνδείξεις, ἀστραπηδὸν ἐκυκλοφόρησαν καὶ ἀπλήστως ἀνεγνώσθησαν, οἱ ἀστυφύλακες ἀπέβαλον πᾶσαν δύναμιν, τούρκοι δὲ καὶ Ἕλληνες, καὶ βούλγαροι καὶ ἔβραιοι καὶ ἀρμένιοι καὶ ἄλβανοὶ ἠγόρευον εἰς τὸ πλῆθος μηδενὸς τολμῶντος νὰ τοὺς παρακωλύσῃ, καίτοι αἱ ἀγορεύσεις ἀπέβλεπον ζητήματα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ἐγίνοντο ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπιφυλάξεως. Διὰ τὴν Τουρκίαν τοῦτο ἦτο θαῦμα. Ἡδὴ ἔφθασεν ἡ εἶδησις ὅτι ὁ σουλτάνος ἔστερξε νὰ χορηγήσῃ σύνταγμα “κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ,” καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκορυφώθη. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ὁ Ἀβδουλ εἶδε πᾶσας τὰς προφυλάξεις του ἀποπτύσας καὶ τὴν ἰσχύν του ἀπιούσαν. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἔδειξεν ἀπροσδόκητον πολιτικὴν σύνεσιν. Ἐνέδωκεν εἰς τοὺς ἀναμορφωτὰς, καὶ ἐντὸς μιᾶς ὥρας μετέβαλε τὴν ὅλην πολιτικὴν τοῦ ἔθνους του. Παρεχώρησε Σύνταγμα εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Ἀβδουλ περιήλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς δρακὸς ἧτις εἶχεν ὀργανίσει τὴν Ἐπανάστασιν—ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κομιτάτου τῆς Ἐνώσεως καὶ Προόδου.

Μεταβολὴ τοιοῦτου μεγέθους καὶ τοιαύτης ζωτικότητος, ἐν ταῖς τύχαις μεγάλου ἔθνους, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπιτεύχθη συνοδευομένη ὑπὸ τὸσφ σμικρᾶς αἱματοχυσίας. Οἱ ἡγέται τοῦ κινήματος, καίπερ ἀνήκοντες εἰς τὴν κυρίαρχον φυλὴν, ἐδήλωσαν ἐπισήμως ὅτι πᾶσα φυλετικὴ διάκρισις τοῦ λοιποῦ παύει. Εἰς ἀξιωματικὸς τούρκος ἀγορεύων εἰς τὸν λαὸν ἔλεγε “πρέπει νὰ σκάψωμεν ἕνα, μέγαν εὐρὺν τάφον, καὶ νὰ θάψωμεν ἐντὸς αὐτοῦ ὅλας ἡμῶν τὰς διχονοίας, καὶ ὅλα ἡμῶν τὰ μίση ἀτομικά τε καὶ δημόσια, καὶ νὰ θέσωμεν ἐπὶ τοῦ τάφου πλάκα μετὰ τὴν ἐπιγραφήν “Ἐτάφησαν ἅπαξ διὰ παντός.” Τὴν ἀναγέννησιν τῆς Τουρκίας δὲν εἶδον πάντες μετ’ εὐχαριστήσεως. Ἡ Αὐστρία, ἰδίως, πᾶν ἄλλο ἢ εὐχαρίστησιν ἠσθάνθη. Ἡ Αὐστρία ἠλπίζε πάντοτε νὰ καρπωθῇ ὀφελήματα ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ἡ Βουλγαρία ἐπίσης ἀνησύχησε μὴ ἡ τουρκικὴ ἐπικυριαρχία ἐπ’ αὐτῆς στερεωθῇ ὡς ἐκ τῆς νέας καταστάσεως καὶ διὰ τοῦτο μετὰ χαρακτηριστικῆς δραστηριότητος ἐπέτυχεν τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ὀλοσχεροῦς ἀνεξαρτησίας τῆς. Ταυτοχρόνως ἡ Αὐστρία ἔσπευσε νὰ προσαρτήσῃ τέλει τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίνην διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ἀφ’ ἐτέρου αἱ ἐθνικαὶ ἐλπίδες τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ἐματαιώθησαν καὶ αἱ διαρρυθμίσεις ἄς ἔκαμον τῷ 1878 αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις περὶ λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος ἀνετρίπησαν. Ἡ ἀφιλοκερδὴς στάσις τῆς Ῥωσσίας εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ ἀξιοθαύμαστα τῆς ἐν λόγῳ μεταμορφώσεως. Ὀλόκληρος ἡ ἐπιρροή τῆς ἐχρησιμοποιήθη ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, καίτοι ἴσως ἠδύνατο ἀκόπως νὰ εὕρη πρόφασιν πολέμου.

Ἐπάρχει καὶ εἰς ἄλλας παράγων ἐν τοῖς βαλκανικοῖς ζητήμασιν ὁ ὁποῖος προώρισται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ λαμβάνεται ὑπὸ σοβαρὰν σημείωσιν. Ὁ παράγων οὗτος εἶνε ἡ ἄλβανικὴ φυλὴ. Οἱ ἄλβανοὶ εἶνε ἀπόγονοι τῶν νικηφόρων στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ διασώζουσιν ἄθραυστον τὴν ἀνδρείαν ἣν ἐκληρονόμησαν. Οἱ ἄλβανοὶ πράγματι οὐδέποτε κατεκτήθησαν, εἶνε δὲ γνωστὴ ἡ διανοητικὴ ἰδρότης ἧτις χαρακτηρίζει αὐτοὺς. Ἐν τῷ παρελθόντι ἡ Ἀλβανία ἔδωκεν ἡγέτας εἰς ἄλλους λαοὺς καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ δόσῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἡ Κρήτη δὲν ὤκνησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐπιτύχῃ τὸ πολιτικὸν αὐτῆς ὄνειρον ἀλλὰ εἶνε λυπηρὸν ὅτι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις δὲν ἐπέτρεψαν τοῦτο, οὔτε μία τις ἐξ αὐτῶν ἐτόλμησε νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν τῆς νήσου, παραβλέπουσα τὴν ἀντίστασιν τῆς Τουρκίας. Ἀλλ’ ἡ Ἑλλὰς ἔσφαλε μὴ δεχθεῖσα τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἐνώσεως. Ἦτο εὐκαιρία σπανία. Τὸ μέλλον εἶνε ἀβέβαιον. Ἐν μόνον εἶνε βέβαιον ὅτι καθ’ ὅλον τὸ 1909 ἡ βαλκανικὴ χερσόνησος θὰ εἶνε τὸ κέντρον παγκοσμίου προσοχῆς καὶ παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος.

ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Ἡ ἡὺς νέας καταστάσεως ἀνατέλλει διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐρχισαν νὰ αὐγάζουν ἤδη εἰς τὰς κορυφὰς αἱ πρῶται ἀκτῖνες. Συζητήσεις περὶ τοῦ προσφορωτέρου συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἄρθρα περὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς γυναικὸς, ἔρευναι περὶ ἀποστολῆς τοῦ στρατοῦ καὶ περὶ λειτουργίας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, δημοσιεύματα περὶ εἰρηνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τε παλαιότερας καὶ εἰς νεωτέρας ἐφημερίδας, δειμολογήματα περὶ κακοδιοικήσεως, πάντα ταῦτα δύνανται νὰ ὑποληφθῶν ὡς συμπτώματα καταστάσεως, ἢ ὑποία ἐχαρακτήρισε λαοὺς ὄντας εἰς τὰ πρόθυρα μεταβολῆς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ὑπῆρξαν ταῦτα, ἀλλὰ τότε δὲν εἶχεν ἀκόμη ὠριμάση ἢ ἐποχὴ, οὐδὲ παρίσταντο συστηματοποιημένα, οὕτως εἰπεῖν, ὡς σήμερον. Αἱ πρῶται δεκαετηρίδες τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, αἱ ὁποῖαι φαίνονται ὅτι θὰ ὑποβοῦν πολὺ κρίσιμοι διὰ τὸν βίον τῶν λαῶν τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου, εἶνε ἰδύνατον νὰ μὴ ἀποφέρουν μετατροπὴν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ πρῶτοι μυκηθμοὶ τῆς θυέλλης ἠκούσθησαν ἤδη ὑποκώφως.

Πρὸ ἔτους ἐξηγέρθησαν οἱ χωρικοὶ τῆς Ρουμανίας, οἱ θεωρούμενοι ἀνεπίδεκτοι ζωνοτέρων αἰσθημάτων, καὶ προέβησαν εἰς κίνημα, τὸ ὁποῖον ἔσχε σοβαρώτατα ἀποτελέσματα, ἂν καὶ δὲν ἐπέτυχε καθ' ὄλοκληρίαν. Τούτους ἠκολούθησαν οἱ λαοὶ τῆς Τουρκίας. Θεωρεῖται συνήθως ἢ ἐνταῦθα ἐπιτευχθεῖσα μεταβολὴ ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τῶν Νεοτούρκων, καὶ παρορῶνται, παρὰ τὸ δίκαιον, αἱ προγενέστεραι σύντονοι προσπάθειαι καὶ αἱ μεγάλαι θυσιῖαι ἄλλων ἀλλοεθνῶν καὶ ἀλλοθρήσκων παραγόντων. Ἐν Βουλγαρία ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἠπέλιθσαν τὸν ἄρχοντα, ὅτι δὲν θὰ ἀφήσουν αὐτὸν πλέον νὰ ἄγῃ καὶ νὰ φέρῃ τὴν πολιτικὴν κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἐν δὲ τῇ Αὐστρίᾳ ὑπὸ τὸ βαρὺ στρώμα τοῦ γερμανισμοῦ ἐνεργεῖται μεγάλη κίνησις τῶν σλαύων. Ἐπὶ τὴν ἐπίφασιν δὲ ἐθνολογικῶν ἀγῶνων ἐγκρύπτεται μεγάλη ζύμωσις πρὸς κοινωνικὴν ἀποκατάστασιν. Τὸ δράμα, τὸ ἀρξάμενον ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐξακολουθῆσαν καθ' ὅλην τὴν 19ην, θὰ ἀνεύρη ποιάν τινα λύσιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εἰκοστῆς.

Τουλάχιστον παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι οὐδεμία ὑφίσταται πλέον ἀμφιβολία, ὅτι τὰ συστήματα, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε μᾶς ἐδιοίκησαν, ἀπεδείχθησαν σαθρὰ καὶ ἐπιβλαβῆ, ὠρίμασε δὲ τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ πλαίσιον τοῦ παρελθόντος εἶνε ἀνεπαρκὲς διὰ τὰς προφαινομένας ιδέας τοῦ μέλλοντος. Κατ' ἀνάγκην δὲ ἀπὸ τοῦ σταδίου τῶν θεωριῶν θὰ ἔλθῃ ὁ ἑλληνικὸς κόσμος εἰς τὴν παλαιστραν τῆς πραγματικότητος. Διότι τὸ τουρκικὸν ζήτημα πάντως θὰ λάβῃ λύσιν τινά! Λαμβάνον δὲ τοῦτο λύσιν, εἶνε ἰδύνατον νὰ μὴ

ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς καὶ ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς. Διότι τὸ τουρκικὸν καθεστὸς ἢ διὰ πολέμου θὰ ὑποστῇ ριζικὴν ἀνατροπὴν, ἢ θὰ ἐξελιχθῇ, ἀντικαθιστάμενον δι' ἄλλον συμφωνοτέρου πρὸς τοὺς καιροὺς. Ἄλλ' ἐν ἑκατέρω τῶν περιπτώσεων τούτων—ἄλλη δὲ δὲν χωρεῖ—ἢ Ἑλλάς θὰ κληθῇ ὑπὸ τῆς βίας τῶν πραγμάτων νὰ θέσῃ πρὸ ἑαυτῆς τὸ πρόβλημα τῆς διοικήσεως. Ἡ μέχρι τοῦδε πολιτικὴ, ἢ στρατιωτικὴ, ἢ πολεμικὴ, ἢ ἐξαντλοῦσα τὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους πρὸς ἐξυπηρέτησιν σκοπῶν ἐπεκτίσεως καὶ μεγαλύνσεως, δὲν θὰ εἶνε πλέον ἢ προσήκουσα εἰς τὰς νέας περιστάσεις. Ταύτην θὰ διαδεχθῇ ἢ γεωργικὴ, ἢ ἐμπορικὴ, ἢ ἐκπαιδευτικὴ, ἢ πλουτοπαραγωγικὴ πολιτικὴ.

Ἀποστολὴ τῆς πολιτείας δὲν θὰ θεωρῆται ἢ προσπάθεια καὶ ἢ προπαρασκευὴ πρὸς αὐξήσιν τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἢ ἐργασία πρὸς εὐημερίαν τοῦ πολίτου. Ἄφοῦ δὲ πρὸς οὐδένα θὰ ἔχωμεν νὰ πολεμήσωμεν, ἢ περὶ στρατιωτικῆς πολιτικῆς ἀντίληψις κατ' ἀνάγκην θὰ μεταβληθῇ. Ὁ δὲ στρατὸς ἀντὶ νὰ εἶνε κράτος ἐν κρίτει ὡς μέχρι τοῦδε συνέβη, θὰ ἐφαρμοσθῇ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας, μετατρέπομενος κατὰ σύστημα ἐλβετικόν. Διότι, ἂς μὴ πλανώμεθα, οὐδεμία σοβαρὰ πολιτικὴ δύναται νὰ γίνῃ ἐν Ἑλλάδι, ἂν μὴ κατὰ πρῶτον λόγον ἀξιωθῇ προσοχῆς τὸ ζήτημα τοῦ στατοῦ· αὐτὸ εἶνε τὸ ἐξαδυνατίζον τὸν ὄργανισμὸν τοῦ Κράτους. Δικαιοῦταί τις νὰ εἶνε σύμφωνος καὶ πρὸς τοὺς θεωροῦντας τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα εὐμοιροῦν τῆς αὐτῆς πρὸς τὸ στρατιωτικὸν σοβαρότητος, ἂν μὴ καὶ ὑπερτέρας. Ὅ,τι ἐλέγχθη ἀνωτέρω ὅτι δηλαδὴ οὐδὲν τὸ σοβαρὸν δύναται νὰ προκύψῃ, ἂν μὴ τροποποιηθῇ ἢ περὶ τοῦ στρατοῦ ἀντίληψις, τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ ἐκπαιδεύσεως. Τὸ ζήτημα τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ εἶνε κατ' ἐξοχὴν ζήτημα ἐκπαιδευτικόν.

Ἡ θὰ μεταβληθῇ ἢ ἐκπαιδεύσις ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον, καθισταμένη συμφωνοτέρα πρὸς τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις καὶ πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἢ τοῦτο ἀπειλεῖται νὰ ὑποστῇ βλάβην μεγάλην, μὴ δυνάμενον νὰ παλαίσῃ νικηφόρως κατ' ἄλλων ἐθνοτήτων εἰς τὸν ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως.

Ἐπὶ τὴν διττὴν λοιπὸν ἀποψιν ταύτην θὰ παραστῇ ὁ μεταρρυθμιστικὸς ἐν τῷ μέλλοντι ἀγῶν, τὸ μὲν δηλαδὴ μετατρέπων τὰς περὶ στρατοῦ θεωρίας, τὸ δὲ καινοτομῶν εἰς τὰ περὶ ἐκπαιδεύσεως. Αὐταὶ αἱ ἀπόψεις θὰ εἶνε αἱ αἰσθητότεραι· ἄλλως ἢ ἐνέργεια αὐτοῦ θὰ εἶνε εὐρυτέρα. Ἀδύνατον εἶνε ἢ πολιτικὴ κυρίως εἰπεῖν, δηλαδὴ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως, νὰ μὴ ὑποστῇ μεταβολήν. Θὰ εἰσέλθουν καὶ εἰς αὐτὴν ιδέαι ὑγιέστεραι, ἀνάλογοι πρὸς τὰς διεπούσας σήμερον τὸν εὐρωπαϊκὸν καὶ ἐν γένει τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ὅπου κυριωτάτη ἀποστολὴ τῶν πολιτευομένων κρίνεται ἢ περὶ τῶν λαϊκῶν ὁμάδων ἀσχολία.

Πολιτική, ἢ ὅποια δὲν εἶνε κοινωνιολογικὴ φιλεργατικὴ, ἢ ὅποια δὲν μεριμνᾷ περὶ τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἀγρότου, εἶνε ἀναξία νὰ λέγεται πολιτικὴ. Σήμερον παρ' ἡμῖν ἡ πολιτικὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὑπηρεσία προσωπικῶν συμφερόντων, τὰ κόμματα εἶνε σωματεῖα ἐκ περιτροπῆς νεμόμενα τὸν τόπον. Ἐκ παραλλήλου δὲ μετὰ τῆς εἰσαγωγῆς φιλεργατικωτέρων στοιχείων εἰς τὴν πολιτικὴν, θὰ βαδίσῃ καὶ ἡ περὶ καθύρσεως καὶ ἐξαγνισμού τῆς ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας ἐνέργεια. Θὰ γίνῃ δηλαδὴ αὐτό, τὸ ὅποιον τινὲς τῶν δημοσιογράφων τῆς πρωτευούσης διετύπωσαν, ὅταν εἶπον, ὅτι θὰ συσταθῇ "Κομιτᾶτον κοινῆς σωτηρίας." Διὰ τὴν Ἑλλάδα μάλιστα, κράτος μικρὸν μὲν, ἀλλὰ μεγάλην ἔχον ἀποστολήν, ἢ περὶ ἠθικῆς διοικήσεως ὑπόληψις εἶνε ἀναγκαία καὶ ἐπιβεβλημένη. Μακρὰν μὲν ἴσως κείνται ταῦτα καὶ εἰς ἀπώτερον κᾶπως μέλλον. Ἀλλὰ καὶ δὲν εἶνε τόσω μακρυσμένα, ὅσῳ δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Θὰ ἠπατάτο ὅστις θὰ ὑπελάμβανε αὐτὰ ἀπλῶς "ἐγγρηγορότων ἐνύπνια."

Εἰς τὸν κοινὸν παρατηρητὴν, βεβαίως οὐδὲν προφαίνεται ἐμπνέον ὑπόψιαν περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' ὁ ὢν ὑποχρεωμένος νὰ μελετᾷ ἐπιμελῶς τὰς κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις ἀντιλαμβάνεται ἤδη κινήσεως, ἢ ὅποια δὲν ἔχει ὑποπέσει ἀκόμη εἰς τὴν καθόλου ἀντίληψιν. "Ὅσοι ἐσπούδασαν τὰ συμπτώματα, τὰ ὅποια προηγήθησαν γεγονότος κοσμοϊστορικοῦ, οἷον ἦτο ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χριστιανισμοῦ, γνωρίζουν ὅτι παρομοία δυσφορία εἶχε καταλάβῃ καὶ τότε τοὺς λαοὺς—δλων, ἐννοεῖται, τῶν ἀναλογιῶν τηρουμένων. Ἐπίσης κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἢ αὐτῆ στενοχωρία παρετηρεῖτο. Κατὰ τὴν ἡμετέραν δὲ γνώμην, περιοριζομένου τοῦ πράγματος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔωλον ὅλως εἶνε νὰ γίνεταί συζήτησις περὶ τοῦ θέματος πῶς θὰ προκύψῃ ἢ μεταβολὴ καὶ τίς ὁ μέλλον νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν. "Ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἢ μέθοδος θὰ προκύψῃ ἀφ' ἑαυτῆς. Τῶν ἀθηναίων τις δημοσιογράφων ἰσχυρίσθη, ὅτι ἀπίθανον εἶνε ὅτι ἡ ἀρχεβουλία θὰ προέλθῃ ἀπὸ τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐν τούτοις ὁ δημοσιογράφος οὗτος, ἂν ἐλάμβανε τὸν κόπον νὰ ἐνθυμηθῇ περισσότερον τὰ ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐξελιχθέντα γεγονότα, θ' ἀνεμνήσκετο ὅτι πράγματι οὐχὶ ὀλιγάκις ὁ βασιλεὺς ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς ριζικῆς μεταβολῆς. Πάντων δὲ παραλογώτερον σκέπτονται ὅσοι διατείνονται, ὅτι τὸ Σύνταγμα εἶνε οὕτω συντεταγμένον, ὥστε νὰ ἀποκλείῃ πᾶσαν τελεσφόρησιν κινήματος μεταρρυθμιστικοῦ. Εἶπομεν, ὅτι οἱ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκδεχόμενοι τὸ πρᾶγμα σφάλλονται, διότι οὐδεὶς ποτε νόμος δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Οἱ νόμοι, ἂν ἔχουν ἄρθρα, ἔχουν αὐτά, μόνον ἵνα προλάβουν τὴν διάπραξιν κακοῦ. Διότι ἄλλως θὰ ἠλέγχοντο

ἀνόητοι. Ἐπειτα οἱ νόμοι ἐτέθησαν διὰ τοὺς πολίτας, δὲν ἐπλίσθησαν δὲ οἱ ἄνθρωποι χάριν τῶν νόμων. Εἰς τὰ τελευταῖα μάλιστα ἡμπορεῖ καὶ νὰ κοιμηθῶν ἐπὶ τινα χρόνον. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει περιστάσεις, καθ' ἃς ἐδέησε νὰ κοιμηθῶν οἱ νόμοι.

Τὸ οὐσιώδες εἶνε ὅτι ἡ ῥοπή πρὸς μεταβολὴν ἤρχισεν ὄντως νὰ προφαίνεται, ὅτι ἔχει ἤδη καταλάβῃ τοὺς περιοίκους λαοὺς καὶ ὅτι ἐκόντες ἄκουτες θ' ἀναγκασθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ συνακολουθήσωμεν τῷ ρεύματι· διότι ἄλλως δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὐδοκμήσωμεν εἰς τὴν διεξαγομένην πάλην. Ἐξετάζομεν τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης· ἄλλως ἡμεῖς ἴσως περισσότερον παντὸς ἄλλου ἔχομεν λόγους νὰ ποθῶμεν μεταβολὴν· διότι ἀναμφισβήτητως ἐκυβερνήθημεν κακῶς, κάκιστα. Ἦλθε πλέον καιρὸς αἱ ἀρχοῦσαι μέχρι τοῦδε τάξεις, αἱ ὅποια ὑπὸ τὸ πρόσχημα πολιτικῆς ἐξεμεταλλεύθησαν ἐγωϊστικῶς καὶ φιλοκερδῶς τὴν δυνάμιν των, νὰ ὑποχωρήσουν. Νέον δίκαιον προκύπτει τὸντεῦθεν· τὸ δίκαιον τῶν ἐργατικῶν τάξεων, τῶν λαϊκῶν ομάδων. Πρόοδος θὰ εἴπῃ ἐξέλιξις. Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα πρᾶγματι, ἂν ὄχι τύπῳ, προσεγγίζει ἤδη εἰς τὴν λύσιν του. Ἀναποδράστως θὰ γεννηθῇ σταθμὸς τις εἰς τὴν πορείαν τῶν ἐθνῶν. Ὁ λέγων ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀνάγκη νὰ τροποποιήσῃ τὰ περὶ δυνάμεως ἰδανικὰ αὐτῆς, δὲν λέγει τι ἀσύμφορον οὐδὲ πρεσβεύει, ὅτι ἡ πατρίς δέον νὰ μείνῃ ἀσθενὴς καὶ ἀφρούρητος. Τούναντίον θέλει τῶν δυνάμεων τούτων προσφορῶτεραν καὶ ὠφελιμώτεραν ἀνάπτυξιν· διότι, ὡς ἠσκήθησαν αὐταὶ ἐν τῷ παρελθόντι, οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἔφεραν καὶ ἀντὶ σθένους ἐδημιούργησαν ἀδυναμίαν. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπῆρξε πάντοτε πνευματικώτερα καὶ ἠθικώτερα ὑπόστασις. Ἀλλὰ καὶ περὶ ὑλικωτέρας δυνάμεως ἂν γίνῃ λόγος, πάλιν διὰ τῆς νέας τροπῆς τῶν πραγμάτων εἶνε δυνατόν νὰ ἐξευρεθῇ καὶ αὕτη. Πρόοδος σημαίνει ἐξέλιξιν· ἢ ἐξέλιξις ὅμως δὲν σημαίνει αἰείποτε ἀνατροπὴν. Τούναντίον οἱ λαοὶ ἐδιδάχθησαν νῦν τὴν μέθοδον νὰ ἐπιτυγχάνουν ἐπανάστασιν μετὰ εἰρήνης.

Ἀθήναι 8 Δ)βρίου.

Γ. ΜΕΞΗΣ.

Περιεργοτάτην μελέτην δημοσιεύει ὁ καθηγητὴς Ῥιτζουαίν περὶ τῆς γενέσεως καὶ καταγωγῆς τῆς ταυρικῆς ἡμισελήνου. Ἡ ἡμισέληνος δὲν εἶνε ποσῶς μωαμεθανικὸν σύμβολον ἀλλ' ὑπάρχει ἀφθονία ἐνδείξεων ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν καὶ παλὺ πρὶν, ἡ ἡμισέληνος μετὰ τοῦ ἀστέρος ἀπετέλλον σύνηθεσ σῆμα τοῦ Βυζαντίου καὶ ὅτι οἱ τούρκοι εἶδον αὐτὸ ἐκεῖ καὶ τὸ ἠσπάσθησαν ὡς σύμβολον. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον, λέγει ὅτι οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες συνεδύασαν τὸν ἀστέρα τῆς Βηθλεὲμ μετὰ τῶν ἐπι παλαιότερων σπαρτιατικῶν κοσμημάτων ἢ φυλακτῶν τῶν ἐχόντων σχῆμα ἡμισελήνου.

Η ΠΟΛΥΣΥΝΘΕΤΟΣ ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ.

Ἐκ μελέτης τοῦ κ. Νέβινσον περὶ τοῦ αξιοσημειώτου μωσαϊκοῦ ἔθνοτήτων ὑπερ παρασιάζει ἡ αὐστρουγγαρικὴ αὐτοκρατορία παραλαμβάνομεν τὴν ἐπομένην ἐνδιαφέρουσαν περικοπήν.

Τὰ χρονικὰ τῆς αὐστρουγγαρικῆς μοναρχίας εἶνε μακρὰ καὶ ποικίλα, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν ὡς βαδίζουσαν πρὸς ἓνα σκοπὸν, δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς αὐξάνουσαν. Πρόκειται μᾶλλον ἀμορφὸς καὶ σχεδὸν τυχαία συλλογὴ τμημάτων παρὰ ὀργανικὸν καὶ ζωτικὸν σύνολον. Ἡ Γερμανία ὡς πρὸς τοῦτο ἀποτελεῖ παραστατικὴν ἀντίθεσιν, διότι αὕτη ἔχει ἓνα ἐνσυνειδήτων σκοπὸν, μίαν ζώσαν πρόθεσιν, ἐνῶ τὴν Αὐστρίαν οὐδὲν τοιοῦτον χαρακτηρίζει. Ἡ Αὐστρία τελεῖ ὑπὸ τὸ δυσβάστακτον βᾶρος τῆς παραδόσεως περὶ παρωχημένου μεγαλείου—βᾶρος ἐπιπροσθούν ἐπὶ τὴν ἀνέλιξίν της. Ἰστατο ἄλλοτε ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ὡς ἐνσάρκωσις τοῦ Ἱεροῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, οὐ ὁ μονάρχης ἦτο ὄχι μόνον ὁ διίδοχος τῶν Καισάρων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς θείας δυνάμεως ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη δεινῶς παρεκώλυσε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ἐπὶ τῶν νέων γραμμῶν τῆς συγχρόνου προόδου. Ἡκιστα δύναται τις νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τῆς Αὐστρουγγαρίας ὡς περὶ χώρας. Καίτοι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη εἶνε εἰς ἐπαφήν, ἐν τούτοις δὲν ἔχει ἴδιον φυσικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ ἐξαπλοῦται ἀκανονίστως ἐν τῷ μέσῳ τῆς Εὐρώπης ἀνευ φυσικῶν ὀρίων, στερεῖται δὲ ἀποικιῶν.

Ἡ γεωγραφικὴ ποικιλία της ἀποτελεῖ τὸ μέγα κάλλος τῶν τοπιῶν της, καὶ προσέτι τὸν λόγον οὐ ἔνεκα εἶνε ἀκόμη ἀγνωστος εἰς τοὺς περιηγητάς. Ἄλλ' ἔτι μείζων τῆς γεωγραφικῆς ποικιλίας εἶνε ἡ φυλετικὴ ποικιλία, ἥτις ἐνῶ ἐπαυξάνει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ θέλητρον, συνάμα περιπλέκει καὶ τὸ πρόβλημα τῆς διοικήσεως. Μάλιστα τὸ πρόβλημα ἔγκειται αὐτόχρομα εἰς αὐτὴν τὴν ποικιλίαν τῶν φυλῶν, καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς Αὐτοκρατορίας ἂν δὲν μελετήσῃ καλῶς τὴν ποικιλίαν τῶν φυλῶν. Ὀκτῶ εἶνε αἱ κυριώτεραι φυλαὶ ἐντὸς τῶν αὐστρουγγαρικῶν συνόρων καὶ μάλιστα ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ ἔνδεκα. Πέντε ἐκ τῶν ὀκτῶ ὄχι μόνον διαφέρουσιν ἀλλὰ καὶ ἐθνικῶς διίστανται πρὸς ἀλλήλας. Τοιαύτη ποικιλία λαῶν ἀποτελούντων μίαν πολιτείαν εἶνε θέμα ἐρεύνης λίαν ἐπαγωγὸν διὰ τὸν σπουδαστὴν τῶν ἀνθρώπων, ἐν Εὐρώπῃ δὲ οὐδὲν ἄλλο μέρος, οὔτε κἂν ἡ βαλκανικὴ χερσόνησος εἶνε τόσῳ πλήρης στοιχείων γνώσεως ὅσον ἡ Αὐστρουγγαρία.

Σχεδὸν πᾶς βαθμὸς εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ εὕρηται ἐν αὐτῇ ἐν πλήρει ζωτικότητι—ὁ ἐπιστημονικὸς καὶ ἐξόχως εὐπαιδευτος γερμανὸς τῆς Βιέννης, ὁ ὀρεσίβιος τῆς Τυρόλης, ὁ ἀθίγγανος τῆς οὐγγρικῆς πεδιάδος, ὁ ἀρχέτυπος μουσουλμᾶνος τῆς Βοσνίας, ὁ ῥωμοῦνος ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων

ῥωμαίων οἰκιστῶν τῆς Τρανσυλβανίας, ὁ προοδευτικὸς τσέχος τῆς Βοημίας, ὁ ἀναλλοίωτος ἑβραῖος τῆς Γαλικίας, ὁ ἀτυχῆς πολωνὸς, καὶ τέλος, μεμονωμένος σχεδὸν ἐν τῷ κέντρῳ πάντων, ἄσχετος πρὸς οἰονδήποτε ἐξ αὐτῶν, καὶ ἀπώθεν μόνον σχετιζόμενος πρὸς τούρκους καὶ φινλανδοὺς, ἴσταται ὁ μαγυῖρος, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ ποικιλωνύμων σλάβων καὶ ἐν διηνεκεῖ σχεδὸν διενέξει τελῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας ὅστις συμπίπτει νὰ ἦνε καὶ βασιλεὺς αὐτοῦ. Καθ' ὅλην τὴν αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν μόνον αὐστριακοὶ δὲν ὑπάρχουν, ἀλλ' ἄλλα ἔθνη μὴ αὐστριακὰ ὑπάρχουν παντοῖα. Ἐντούτοις ἐπιτρέπεται κατὰ γενικὴν τινα ἔννοιαν νὰ ὀνομάσωμεν οὕτω τοὺς γερμανοὺς ἐκείνους οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κέντρον τῆς αὐστριακῆς κοινωνίας καὶ καυχῶνται, οὐχὶ παραλόγως, ὅτι εἶνε ἐξ ὕλων τῶν ἐθνικοτήτων ἢ μᾶλλον πεπολιτισμένη—καὶ προοδεύουσα. Οἱ γερμανοὶ οὗτοι εἶνε οἱ φυσικοὶ διάδοχοι τῆς ἀνατολικῆς ἐπαρχίας τοῦ ἀρχαίου τευτονικοῦ κράτους τοῦ Καρολομάγνου, καὶ ἀνέρχονται εἰς ἑννέα μὲν ἑκατομμύρια, ἦτοι τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Αὐστρίᾳ, εἰς δύο δὲ ἑκατομμύρια ἦτοι τὸ ἕνατον τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Οὐγγαρία.

Μέχρι ἐπ' ἐσχάτων οὐδεὶς θὰ ἐδίσταζε νὰ θεωρήσῃ αὐτοὺς ὡς τὴν κυριαρχοῦσαν φυλήν. Ἡ γερμανικὴ ἦτο ἡ γλώσσα, ὄχι μόνον τῆς αὐλῆς, τῆς κοινωνίας, καὶ τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ πύσης τῆς ἐπισήμου καὶ δικανικῆς ἐργασίας ἀνὰ σύμπαν τὸ κράτος, Ἐδιδάσκετο εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα καὶ ὠμιλεῖτο εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Οὐδεὶς θὰ ἐδυσχέρανε νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν Αὐστρίαν ὡς γερμανικὴν Δύναμιν. Ἀπό τινος ὅμως οἱ γερμανοὶ παραγκωνίζονται ὑπὸ ἄλλων στοιχείων, τοῦθ' ὅπερ συνετέλεσεν εἰς ὑπερέντασιν τοῦ τευτονικοῦ αἰσθήματος. Πολλοὶ ἀφωσιώθησαν εἰς τὸ λεγόμενον παγγερμανικὸν ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει νὰ χαρακτηρίσῃ ὅλους τοὺς γερμανικοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου ὡς ἓνα, καὶ νὰ περισυναγάγῃ τοὺς τεύτονας, ὄχι μόνον τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς Ρωσσίας, τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, περιλαμβανομένων καὶ τῶν βοέρων, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τοῦ Βελγίου, ὑπὸ μίαν σημαίαν. Τὸ προσφιλὲς σχέδιον τοῦ παγγερμανισμοῦ ἀπὸ τινος εἶνε ἡ ἐπέκτασις τῆς γερμανικῆς ἐπιρροῆς ἀνὰ τὰς παλαιὰς τουρκικὰς ἐπαρχίας μέχρι τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ δὴ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔνθα οἱ γερμανοὶ κάτοικοι ἀριθμοῦνται εἰς 40,000, καὶ μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀσίας, διὰ δὲ γερμανικοῦ σιδηροδρόμου μέχρι Βαγδάτης καὶ τοῦ περσικοῦ κόλπου. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἠλπίζετο διέξοδος τῆς γερμανικῆς ὑπεραυξήσεως εἰς χώρας ἔνθα νὰ μὴ ἀπόλλυται ἡ γερμανικὴ ἐθνικότης, ὅπως τοῦτο συμβαίνει ἐν Ἀμερικῇ. Αἱ περιπτώσεις σήμερον εἶνε δυσμενεῖς εἰς τὸ σχέδιον,

ἀλλ' ἡ σημασία του θὰ βαρύνῃ ὅταν ἐπιστῆ ἡ στιγμή νὰ ὑπολογισθῶσι τὰ ἐνδεχόμενα τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ἀνεχαιτίσθησαν τὰ φιλόδοξα ταῦτα σχέδια, ὁ δὲ αὐστριακὸς γερμανὸς προτιμῆ ν' ἠγωνίζεται περὶ τῆς ὑποστυσεως του ἐν Αὐστρία μᾶλλον παρά περὶ ἀπωτέρου παγγερμανισμοῦ ἐν τῇ βαλκανικῇ χερσονήσῳ ἢ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀπὸ δεκαετίας ἤδη εὔρηται ἐν ὀξείᾳ καὶ διηνεκεῖ συρράξει πρὸς τοὺς κζέκας, μαγνάρους, ἰταλοὺς ἐκ περιτροπῆς ἢ ὁμοῦ. Ἀπὸ ἐτῶν προσέτι ἡ μερίς ἡ ἀπεινίζουσα πρὸς τὴν Γερμανίαν μᾶλλον παρά πρὸς τὴν Αὐστρίαν ὡς πρὸς ἐθνικὴν πατρίδα ἀνξάνει, καὶ οἱ Χοενζόλλερν μᾶλλον παρά οἱ Ἀψβούργοι ἀναφανδὸν ἀναγνωρίζονται. Εἶνε πρόδηλος ὁ πόθος τῆς ἐνώσεως τοῦ γερμανικοῦ μέρους τῆς Αὐστρίας μετὰ τῆς Γερμανίας, ἀλλ' εἶνε ἀνέφικτος. Ὁ Βίσμαρκ θὰ τὸν ἐπραγματοποιεῖ ἂν δὲν ἐπεπρόσθει ἡ Βοημία. Ἴσως δὲ καὶ ἕτερον πρόσκομμα ἀποτελεῖ ἡ διάφορος φύσις τοῦ μεσημβρινοῦ γερμανοῦ ἀπὸ τὸν πρῶσσον. Ὁ μεσημβρινὸς γερμανὸς τῆς Αὐστρίας, ἔχει ὀλιγωτέραν παιδείυσιν καὶ ἰκανότητα, ἀλλὰ περισσοτέραν ἐλευθερίαν, χάριν καὶ φαντασίαν. Οὔτε ἀφ' ἐτέρου εὐρίσκεται ἐν ἰσχυρίᾳ πρὸς τὸν πρῶσσον ὁ μεσημβρινὸς γερμανὸς τῆς Βαυαρίας. Οὔτω ὁ παγγερμανισμὸς τῆς Αὐστρίας εὔρηται ἤδη ἀντιμέτωπος πρὸς τὰς δύο ἐν αὐτῇ κυριώτερας δυνάμεις, ἰσχυροτέρα καὶ προσφατοτέρα τῶν ὁποίων εἶνε ὁ πανσλαβισμὸς. Τὸ κίνημα τοῦτο εἶνε προσύμοιον τῷ παγγερμανισμῷ, ἀλλὰ στερεῖται ὀργανισμοῦ καὶ πρακτικῆς κατευθύνσεως· εἶνε ὀλιγώτερον ἐνσυνείδητον καὶ ὀλιγώτερον εὐπορον. Εἶνε ὄνειρον μελλούσης ἐνότητος, ὅπως ὁ ἐν Ῥωσίᾳ πανσλαβισμὸς—αἴσθημα συναδελφότητος μᾶλλον παρά πολιτικὴν με πρόγραμμα. Ἐχει βεβαίως τὴν ἰσχὺν τῶν ἀριθμῶν διότι οἱ σλάβοι τῆς Αὐστρουγγαρίας ἐν συνόλῳ ὑπερτεροῦσι κατ' ἀριθμὸν πάντα τὰ ἄλλα ἔθνη κατὰ δύο τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια, ὡς συμβαίνει ὅμως συνήθως παρά σλάβοις, ἐξασθενοῦνται ὑπὸ τῶν διαιρέσεων. Οἱ τσέχοι τῆς Βοημίας, οἱ κροάται, οἱ σέρβοι, οἱ ρουθηνιανοί, οἱ σλοβῆνοι, οἱ σλοβάκαι, οἱ δαλματοί, καὶ οἱ πολωνοί, καίπερ πάντες σλαβικῆς καταγωγῆς, σήμερον ἐν πολλοῖς ἀποτελοῦσι χωριστὰς ἐθνότητας, μάλιστα δὲ καὶ γλωσσικῶς εἶνε πολλάκις ἀκατάληπτοι πρὸς ἀλλήλους, καίτοι αἱ γλώσσαι των εἶνε συγγενεῖς. Ἀλλὰ καὶ θρησκευτικῶς εἶνε διηρημένοι διότι οἱ κζέκαι, οἱ κροάται καὶ οἱ πολωνοί εἶνε καθολικοὶ καὶ ἀποτελοῦν τὴν πλειονοψηφίαν, ἐνῶ οἱ σέρβοι καὶ πολλοὶ τῶν μεσημβρινῶν σλάβων εἶνε ὀρθόδοξοι. Τὸ πανσλαβιστικὸν ἰδεῶδες τῆς Αὐστρουγγαρίας εἶνε ἡ θεμελίωσις ὁμοσπονδίας πολιτειῶν ἐν ἧ νὰ πρυτανεύῃ τὸ σλαβικὸν στοιχείον. Ἐπῆρχεν ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ πανσλαβισταὶ τῆς Αὐστρίας, ὡς ὅλοι οἱ πανσλαβισταί, ἀπέβλεπον εἰς σλαβικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ῥωσσίας.

Ἀλλὰ τὸ ἰδεῶδες αὐτὸ συνεσκοπίσθη ὑπὸ τῆς κατακλυστικῆς ἥττης τῆς Ῥωσσίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἡ τύσις σήμερον εἶνε πρὸς χωριστὰς σλαβικὰς ἐθνότητας. Οἱ κροάται διίστανται σφόδρα πρὸς τοὺς μαγνάρους. Σεμνύνονται ἐπὶ ἐνδόξῳ ἰστορίᾳ, καὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι μόνον αὐτοὶ (καὶ οἱ μαυροβούνιοι) διετήρησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των οὐδέποτε κατακτηθέντες ὑπὸ τῶν τούρκων. Ἀληθῶς, εἶνε οἱ μόνοι σλάβοι τῆς Αὐστρουγγαρίας οἱ ὅποιοι ἀπέκτησαν δικαίωμα ἐθνικότητος, τοῦθ' ὅπερ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν κζεκῶν τῆς Βοημίας, καθὼς καὶ περὶ τῶν ῥομούνων τῆς Τρανσυλβανίας.

Ἐν τούτοις ἐξ ὅλων τῶν σλάβων τῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ τσέχοι εἶνε οἱ ἰσχυρότατοι καὶ οἱ μᾶλλον προωδευμένοι. Ὁ πολιτισμὸς των εἶνε ἰστορικός, ἀλλ' ἡ κατ' αὐτῶν ἐχθρότης τῶν γερμανῶν περιήγαγεν αὐτοὺς εἰς προβληματικὴν θέσιν. Μέχρι πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἡ τσεχικὴ ἐθνότης ἐφαίνετο ἀπειλουμένη νὰ ἐξαλειφθῇ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς γερμανικῆς γλώσσης καὶ τῶν γερμανικῶν ἠθῶν. Τοιαύτη ὅμως ἐθνικὴ ἀφύπνισις συνετελέσθη ἕκτοτε ὥστε ἡ γερμανικὴ γλώσσα ὑπεχώρησε πρὸ τῆς τσεχικῆς, ἡ δὲ ἔρις μετὰ τῆς τσεχισμοῦ καὶ παγγερμανισμοῦ ἐξακολουθεῖ ἀμείωτος, τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἐκδήλωσιν σχοῦσα προσφύτως ὅτε ἐδέησε νὰ κηρυχθῇ ὁ στρατιωτικὸς νόμος ἐν Πράγᾳ. Οἱ τσέχοι ἀπαιτοῦσι τὴν παλινόρθωσιν τῆς Βοημίας εἰς βασιλείον ὑφ' οὗς ὄρους ὑφίσταται ἡ Οὐγγαρία. Οἱ τσέχοι ἀριθμοῦνται εἰς ἐξ ἑκατομμύρια, ἦτοι τὸ ἐν τέταρτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς κυρίως Αὐστρίας. Ἡ παλαιὰ ἔρις μετὰ τῆς Οὐγγαρίας ἐληξε πέρυσιν, εἰσαχθείσης τῆς καθολικῆς ψηφορίας. Ἀξιοσημεῖωτον δὲ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ἐκλογή μεγάλου ἀριθμοῦ σοσιαλιστῶν βουλευτῶν.

Διὰ πολλοὺς λόγους τὸ 1908 ὑπῆρξεν ἐν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐτῶν τῆς αὐστριακῆς ἰστορίας, πολλὴ δὲ ἰστορία προώρισται νὰ προκύψῃ ἐξ αὐτοῦ. Ἡ Αὐστρία ἀναμφιβόλως ἀνέμενε μετ' ἰδιάζοντος ἐνδιαφέροντος τὴν προϊούσαν παρακμὴν καὶ πτώσιν τῆς Τουρκίας, ἠκιστα δὲ ὑπόπτειε τὴν ἀνάστασιν ἣν παρεσκεύασαν οἱ νεοτούρκοι. Εἶχε συμβληθῇ μετὰ τὴν Ῥωσίαν ὅπως ὑποδεικνύη δῆθεν μεταρρυθμιστικὰ μέτρα, καταπολεμῇ δὲ πᾶσαν γησιᾶν μεταρρυθμισίαν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀκεραιότητος τῆς τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὅτι ἡ φράσις αὕτη ἦτο πρόσχημα ἀπεδείχθη ὑπὸ τῶν σιδηροδρομικῶν σχεδίων τοῦ Αἰρενταλ. Διὰ τῶν σχεδίων τούτων ἡ Αὐστρία θὰ ἤνοιγε αὐστριακὴν ὁδὸν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ εἰσοδοῦν εἰς αὐτὴν τὴν Τουρκίαν. Ἡ Ῥωσσία ὅμως ἐματαίωσε τὰ σχέδια ταῦτα προτείνασα ἄλλην γραμμὴν διὰ τῆς Σερβίας εἰς Σκούταρι καὶ τὸ ἀδριατικὸν πέλαγος. Τὸ ῥωστικὸν σχέδιον θὰ καθίστα τὴν Σερβίαν ἀνεξάρτητον τῆς Αὐστρίας ἥτις ἐπομένως ὑπεδέχθη αὐτὸ μετὰ σαρδονικοῦ μειδιάματος, καὶ ἀναμφιβόλως παρεσκευάζετο εἰς ἄλλα διαβήματα

ὄτε αἰφνιδίως τὰ σχέδια αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων Δυνάμεων ἀνέτρεψεν ἡ νεοτουρκικὴ ἐπανάστασις τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου. Ἡ ἐπανάστασις αὕτη θὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς ἀνεφάμιλλος διὰ τὴν δεξιότητα, καὶ τὴν μετριοπάθειαν τῶν συντελεστών της. Ἐκατέρα τῶν δύο Δυνάμεων πᾶν ἄλλο ἠύχето ἡ ἐπιτυχίαν τοιαύτην ἐν Τουρκίᾳ. Ἐκατέρα ἔτρεμε μὴ ἡ ἑτέρα ἐξασφαλίσῃ περισσότεραν μερίδα ἐκ τῆς ἐτοιμορρόπου τουρκικῆς Ἀυτοκρατορίας. Εἶνε τρομερώτερον ὅμως ὅτι οὐδετέρα αὐτῶν ἐξασφαλίζει οἰανδήποτε μερίδα ἤδη, τῆς ἐπαναστάσεως ἐπιτυχούσης. Αἱ λεπτομέρειαι τῶν συνεννοήσεων εἰσὶν ἀκόμη ἄγνωστοι, ἀλλ' ἡ Αὐστρία προσαρτήσασα, τῇ ἐπιούσῃ τῆς βουλγαρικῆς ἀνεξαρτησίας, τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Ἑρζεγοβίνην, ἐσχίσε τὴν βερολίνειον Συνθήκην, ὕβρισε τὴν Τουρκίαν, καὶ ἐξέθεσε τὴν νεοτουρκικὴν κυβέρνησιν εἰς ἐσχάτον κίνδυνον ὡς ἐκ τῆς πιθανότητος πολέμου, προσέτι δὲ ἐξηρέθισε τὴν Σερβίαν καὶ τὸ Μαυροβούνιον μέχρι ἀφορήτου σχεδὸν σημείου.

Ἐπάρχουν δύο σχεδὸν ἑκατομμύρια σέρβοι σλάβοι εἰς τὰς προσαρτηθείσας ἐπαρχίας. Τούτων οἱ ἡμίσεις εἶνε ὀρθόδοξοι καὶ οἱ λοιποὶ καθολικοὶ καὶ μωαμεθανοί. Πᾶντες εἶνε ἀπόγονοι τῶν σέρβων ὧν τὸ κράτος κατέστρεψαν οἱ τούρκοι κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἸΔ' αἰῶνος. Ἡ προσάρτησις ἐδιχοτόμησε τὴν σερβικὴν φυλὴν καὶ ἀπερρόφησε τὸ τρίτον περίπου αὐτῆς. Ἡ Σερβία ἐπίσης ἀπεσπίασθη ἀπὸ πάσης διεξόδου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῶν ἡρωϊκῶν ὁμαιμόνων της τοῦ Μαυροβουνίου. Καίτοι ἡ Σερβία ἐσχάτως ἠγόραζε νέας πυροβολαρχίας ἐν Γαλλίᾳ, ἐντούτοις δὲν ἔχει στρατὸν μείζονα τῶν διακοσίων χιλιάδων παντὸς ὄπλου. Τὸ μὲν τόλμημα τοῦ Αἰρενταλ πειραθέντος νὰ δυσχεράνῃ τὴν θέσιν τῶν τούρκων ἀναμορφωτῶν διὰ πολέμου καὶ νὰ παλινρθώσῃ τὸ πρῶην διεφθαρμένον καθεστὸς, ἀπέτυχε, ἐὰν δὲ ὑπῆρχε μυστικὴ τις συνεννόησις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ῥώσσου ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, οὐδὲν ἐξ αὐτῆς προέκυψεν ἀποτέλεσμα καθόσον ὁ ἄγγλος ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐμφαντικῶς ἐξεδήλωσε τὴν φιλίαν τῆς Ἀγγλίας ὑπὲρ τῶν νεοτούρκων.

Δὲν εἶνε ἀπίθανον ἡ προσάρτησις νὰ ἀποτελῇ πρᾶγματι ἐν περαιτέρῳ βῆμα πρὸς τὴν μετατροπὴν τῆς Αὐστρίας εἰς Δύναμιν σλαβικὴν μᾶλλον παρὰ γερμανικὴν. Ἐντούτοις μὴ λησμονώμεν ὅτι αἱ προσαρτηθεῖσαι ἐπαρχίαι ἔχουσιν ἤδη κατὰ μέγα μέρος ἐκγερμανισθῆ. Ὄταν ἡ Αὐστρία ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ καταλάβῃ καὶ διοικήσῃ αὐτὰς δυνάμει τῆς βερολίνειου συνθήκης, ἠναγκάσθη νὰ κινητοποιήσῃ 200,000 ἀνδρῶν, τοσαύτη ἦτο ἡ ἀντίστασις τῶν κατοίκων κατὰ σκοποῦ ὃν ἐκάλει ἀποστολὴν της. Ἡ αὕτη ἐχθρότης ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερον κατόπι τριακονταετοῦς αὐστριακῆς διοικήσεως. Οἱ ἄγγλοι περιηγηταὶ διακηρύττουσι καὶ ἐξυμνοῦσι τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τὰ προσπορισθέντα εἰς

τὸν λαὸν ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς διοικήσεως—καλὴν ἀστυνομίαν, ἀκμάζον ἐμπόριον, ἀρίστους ὁδοὺς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ ἄγγλοι περιηγηταὶ λαμβάνουσι τὰς πληροφορίας τῶν ὑπὸ τοὺς διοικούντας, καὶ προσέτι σημειωτέον ὅτι εἶνε σύνηθες σφᾶλμα τῆς ἀγγλικῆς φυλῆς νὰ ὑποθέτῃ ὅτι ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος.

Ὁ Φραγγίσκος Ἰωσήφ ἐώρτασε τὸ ἰωβιλαῖον του ἐν μέσῳ γενικῆς συνταραχῆς τῶν λαῶν τῆς αὐτοκρατορίας του. Ἡ ἐξέγερσις τῆς Πράγας, ἡ ἀναστάσις τῶν ἰταλικῶν ἐπαρχιῶν, ἡ σφοδρὰ ἀγανάκτησις τῶν πολωνῶν, ἡ ἀνησυχία τῆς Κροατίας καὶ τῆς Τρανσυλβανίας, ἡ ἐπίμονος ὑπὸ τῶν μαγνάρων ἐπιδίωξις ἀνεξαρτησίας, εἶνε στοιχεῖα μεγάλου κλυδωνισμοῦ καὶ μόνον ἡ παθητικὴ μορφή τοῦ γηραιοῦ μονάρχου φαίνεται παρακωλύουσα τὴν ἀποσύμβεσιν. Ἴτι θὰ συμβῆ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, εἶνε ὑπὸ μακροῦ χρόνου κεντρικὸν πρόβλημα διεθνούς πολιτικῆς. Δὲν εἶνε ὅμως ἔλλογον νὰ προεῖπῃ τις ἀποσύμβεσιν ὡς ἐπακολούθημα τῆς ἐκλείψεως τοῦ Φραγγίσκου Ἰωσήφ. Ἡ Αὐστρουγγαρία ἐπέζησε τόσον χρόνον ὥστε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπιζῶσα, καθ' ἕξιν, ἂν μὴ δι' ἄλλο τι. Εἶνε πιθανὸν ὅτι αἱ διάφοροι ἐθνότητες θὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἀδυναμίαν εἰς ἣν θὰ περιῆγεν αὐτὰς ἢ ὡς ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως ἀπομόνωσις ἐκείστης, καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ πατριωτισμὸς των δὲν θὰ τὰς ἐμποδίσῃ νὰ προτιμήσωσιν ἀμοιβαῖον συνασπισμὸν μᾶλλον παρὰ ἀπόλαυσιν βραχυχρονίου χωριστῆς ὑπάρξεως ἐπὶ τῷ κινδύνῳ τελικῆς ἀπορροφίσεως ὑπὸ γειτονικῶν αὐτοκρατοριῶν.

Ἐν παντὶ ἔθνει οἱ παλαιόντες καὶ οἱ στερούμενοι, καὶ οἱ συντετριμμένοι ἀποτελοῦσι τὴν πλειονότητα. Εἰς αὐτὴν τὴν πλειονότητα θὰ ἤλπιζέ τις ὅτι τὸ ἄγγελμα τῆς δικαιοτέρας συστάσεως τῆς κοινωνίας θὰ ἤρχето ὡς χαρᾶς εὐαγγέλιον. Ἀκόμη καὶ ἐκ τῶν εὐπόρων εὐπαιδευτῶν καὶ φιλαύτων, θὰ εἶνε πλείστοι οἵτινες θὰ προτιμῶν νὰ ἴδωσιν εὐκοσμον κοινωνικὸν σύστημα, χάρις τῆς ἀτομικῆς των ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας. Πολλοὶ ἐκκλήσεις περὶ τούτου ἐγένοντο εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀδηφάγον τάξιν. Ἀλλ' ὅσῳ τὰ μικρόβια τῆς χολέρας ἀκούουν ἐκκλήσεις τόσῳ συγκινοῦνται καὶ αὐτοί.

Ἐπιμελής ἔρευνα ἀποδεικνύει ὅτι προκατάληψις, ἀμαθία, καὶ φόβος εἶνε οἱ ἐνεργοὶ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους. Ἡ πρῶδος οἰασθήποτε φυλῆς ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν γνώσιν τῶν νόμων τοῦ βίου, ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν ἣν ἀπολαύει ὅπως ζητῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ τὰς συλλήψεις της περὶ ἠθικῆς. Σήμερον πάντα αὐτὰ τὰ προσπατούμενα τῆς προόδου ἐξαφανίζονται ἢ καθίστανται ἀδρανῆ ἕνεκα τῆς ἐπικριτούσης προκαταλήψεως ἀμαθείας καὶ τοῦ φόβου.

Ἐὰν ἀπαξ κατορθώσωμεν νὰ περιορίσωμεν εἰς τὸν ἐλάχιστον αὐτοῦ ὄρον τὸ ποσοῦν τῆς ἐπικρατούσης προκαταλήψεως, τότε ἡ ἀληθινὴ ἐκπαίδευσις ἔσται ἀρχίσι. Φυγαδευομένης οὕτω τῆς ἀμαθείας αἱ περὶ ἠθικῆς συλλήψεις θὰ λάβωσι τὴν ὑγιεινέραν τροπὴν καὶ τὴν ὑψηλοτέραν ἕξασιν αὐτῶν. Ἡ δὲ σῶσα διαρρύθμισις τοῦ συστήματος τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κατανομῆς τοῦ πλοῦτου θὰ φυγαδεύσῃ πάντα φόβον.

Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ.

[Άρθρον ἐπιτηδῆς γραφὴν διὰ τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ ὑπὸ τῆς ἄγγλιδος Κυρίας Edith Browne.]

Ἐσχάτως ἤμην ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐξήτασα τὰ κατὰ τὴν σταφιδικὴν βιομηχανίαν σκοποῦσα ἴνα, ἐπανερχομένη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, γράψω περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐν τῷ ἀγγλικῷ Τύπῳ. Αἰσθάνομαι ὅτι τὸ σπουδαιότατον μέρος ὧν ἔχω νὰ εἶπω περὶ τῆς βιομηχανίας ταύτης δέον ἔστι ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸν Ἕλληνα ἀεργνώστην, διότι, καίτοι ἡ ὀφειλομένη ἐντύπωσις τῆς πείρας μου θὰ προξένει εἰς τὸν ἀγγλικὸν λαὸν μεγίστην ἐκπληξίν, διὰ τοὺς Ἕλληνας τὸ κύριον ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων μου εἶνε, νομίζω, ζωτικῆς σπουδαιότητος.

Ὅτι τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος εἶνε σταφίδαμπελοι καθίσταται πρόδηλον εἰς πάντα ταξιδιωτὴν, ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ τοῦ ἐμπορίου, ἅμα ἐπιβὰς εἰς Πάτρας, ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ καρδία ὅλης τῆς χώρας πάλλει ἐξ ἐξήψεως ἐκ τοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος. Καὶ ὅμως, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ζῇ ἐκ τῶν κερδῶν τοῦ ἐμπορίου τούτου, φαίνεται ὅτι πᾶς, ἀνὴρ, γυνὴ καὶ παιδίον, ἐν ὅλῃ τῇ χώρᾳ περιφρονεῖ τὸν καρπὸν ὡς εἶδος καταναλώσεως. Καθ' ἃ φαίνεται οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι τρώγει σταφίδα ὑπὸ οὐδεμίαν μορφήν. Θὰ ἐφαίνετο νησιωτισμὸς νὰ γογγύξῃ τις ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν εὐρίσκει ὁ ἄγγλος περιηγητὴς τὴν τροφήν εἰς ἣν εἶνε συνειθισμένος ἐν Ἀγγλίᾳ, πρῶγματι ὅμως εἶνε εὐλογον νὰ παραπονηθῆται ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ εὕρῃ τὸ προσφιλέστατον ἐδεσμα ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ παράγοντος αὐτοῦ τόπου. Καθ' ὅλην τὴν ἐν Ἑλλάδι διαμονήν μου μόνον ἅπαξ ἔφαγον πλακοῦντας σταφιδούχους, καὶ τοῦτο συνέβη ὅτε ἤμην προσκεκλημένη εἰς ἀπογευματινὸν δείπνον παρὰ τινι ἀγγλικῇ οἰκογενείᾳ. Καὶ ὅμως ὁ σταφιδούχος πλακοῦς εἶνε κοινωτάτη ἀπόλαυσις ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν οὐδενὶ ξενοδοχείῳ, ἐν οὐδεμίᾳ οἰκίᾳ μοι ἐδύθη πουτίγκα σταφιδούχος· ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε σπανία ἐξαιρέσεις νὰ ἴδῃ τις πουτίγκαν ἄνευ σταφίδος. Ἄρτος σταφιδούχος, κατασκευαζόμενος παρὰ παντὸς σχεδὸν ἀγγλοῦ ἀρτοποιοῦ οὐδέποτε φαίνεται ἐπὶ ἑλληνικῷ ἀρτοποιεῖον. Καθ' ὅλου εἰπεῖν ἡ σύγκρισις αὕτη μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος ἐν τῷ ζητήματι τῆς καταναλώσεως τῆς σταφίδος ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς ἄλλας χώρας—αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Καναδάς, ἡ Γερμανία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὀλλανδία, ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία, καὶ ἡ Αὐστραλία, ἀγορίζουσι τὸ ὀλικὸν αὐτῶν ποσὸν ἐκ χιλιάδων τόννων ἐτησίως διὰ νὰ τὸ φάγωσιν. Ἄν δὲ ἡ σταφίς εἶνε τοσοῦτον καλὴ ὡς τροφή ὥστε κατ' ἔτος νὰ καταναλίσκωνται 125,000 τόννοι ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, διατὶ νὰ μὴ γίνεταί χρησις τοῦ καρποῦ ὡς τροφῆς ἐν Ἑλλάδι; Καὶ ἴνα φέρωμεν τὸ ζήτημα πλησιέστερον εἰς πάντα ἐνδιαφερόμενον ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῆς σταφίδος Ἕλληνα—ἂν ὁ Ἕλληνας φρονῇ ὅτι ἡ σταφίς δὲν εἶνε ἀρκετὰ καλὴ τροφή δι' ἑαυτὸν, δὲν νομίζει ὅτι, ἂν τοῦτο ἦτο γενικῶς γνωστὸν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἴσως ὁ κόσμος θὰ ἤρριζε νὰ σκέπτεται ὅτι σφαλலεται ἀποδίδων τὴν σημασίαν εἰς τὸ προϊόν αὐτό; Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι εἶνε καιρὸς πλέον ν' ἀλλάξῃ ἡ Ἑλλὰς συμπεριφορὰν πρὸς τὴν σταφίδα—ὑπέροχον ἤδη χρόνον θεωρεῖται ὡς πηγὴ ἐθνικοῦ πλοῦτου μόνου διότι ἔχει ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν πρὸς τὰ νομίσματα ξένων ἐθνῶν, ἐνῶ ἡ ὀλη ἀλήθεια εἶνε, ὅτι εἶνε παρημελημένη πηγὴ ἐθνικῆς υγείας καὶ πλοῦτου. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξις τῆς ἀξίας τῆς σταφίδος ὡς τροφῆς ἐκτίθεται ἐν ἀγγλικῷ φυλλαδίῳ διαδομένῳ ὑπὸ ἐνὸς τῶν κυριωτέρων πατραϊκῶν ἐξαγωγικῶν οἰκῶν· ἐννοεῖται ὅτι τὸ φυλλαδίον κυκλοφορεῖ μεταξὺ τῶν ἀγγλῶν εἰσαγωγέων, δηλαδὴ ἡ ἐν λόγῳ γνωστοποίησις γίνεται πρὸς ὄφελος τῶν ἀγοραστῶν. Πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο ὠφελιμώτατον ἂν τὸ φυλλαδίον τοῦτο*, μεταφραζόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν

* "Currants: Report on their Composition and Food Value," by Otto Hehner, F.I.C., F.C.S., Past-President of the Society of Public Analysts, Late Chairman of the London Section of Chemical Industry, etc.

διενέμετο δωρεὰν εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν πόλιν καὶ χωρίον καὶ ἐξετίθετο ἐπὶ τῶν τραπεζῶν παντὸς παντοπώλου. Τὸ ἐξῆς χωρίον ἐκ τοῦ φυλλαδίου δεικνύει τὴν οὐσίαν τῶν ἰσχυρισμῶν του: "Ἐνῶ εἶνε φανερόν ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἡ ἀξία τῆς σταφίδος ὡς τροφῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ σακχαρώδους οὐσίας—σχετικῶς πρὸς τὴν ὁποίαν, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἰσοῦται ἀλλὰ δὲν υπερβάλλεται ὑπὸ τῆς μόνης φύσει παραγομένης τροφῆς, τοῦ μέλιτος—τὸ ἐν αὐτῇ ὄργανικόν ὀξύ (κυρίως συνιστάμενον ἐκ ταρταρικοῦ ὀξέως) εἶνε σημαντικῆς σπουδαιότητος. Προσέτι, ἀναμφίβολος εἶνε ἡ διαιτητικὴ ἀξία τῆς παύσεως ἧτις, ἐν εἶδει ἰνθους, ἀφραῦ τοῦ ταρτύρου, πάντοτε συνοδεύει τὸ ταρταρικόν ὀξύ τῆς σταφύλης. Μεθ' ὅσα εἶπον, εἶνε λίαν φανερόν ὅτι ξηρὰ σταφύλαί, ἰδίως ὑπὸ μορφήν σταφίδος, κατέχουσι πολὺ ὑψηλὴν θέσιν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συγκεντρωμένων τροφῶν, καὶ ὅτι ἀξίζουν πολὺ μεγαλητέραν ἐκτίμησιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ διαίτῃ, καὶ προπάντων παρὰ τῷ ἐργατικῷ κόσμῳ. Ἄν ἡ Ἑλλὰς κατηνύλισκε περισσύτερον ἐκ τοῦ προϊόντος ὑπερ παράγει ἀντὶ μικρῆς δαπάνης, καὶ ὀλιγώτερον ἐξ ἄλλων προϊόντων ἅπερ εἰσάγει ἀντὶ μεγάλης δαπάνης, βεβαίως θὰ κατώρθου γενικὴν βελτίωσιν τῆς οικονομικῆς καταστάσεως ὅλης τῆς χώρας. Διὰ τῆς ἐγχωρίου ζητήσεως τὸ παρὸν περισσεύμα ἴσως θὰ ἦτο ἀνεπαρκές, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ὅτι ὁ ἀπαγωγέων νέαν σταφιδωφυτεῖαν νόμος θὰ καθίστατο ἡττον ἀύστηρος. Ἡ Αὐστραλία, ἡ μὴν μέχρι τοῦδε ἀντίπαλος σταφιδωπαραγωγικὴ χώρα, παρέχει τῇ Ἑλλάδι κάλλιστον παράδειγμα ἐν τῇ ἐγχωρίῳ καταναλώσει τοῦ καρποῦ τούτου. Ἡ σταφίς ἦτο περιζήτητος ἐν Αὐστραλίᾳ ὅτε ἡ ὅλη προμήθεια εἰσῆγγετο· ἀλλὰ μὴ ἐθεωρήθη ἀσήμαντος ἡ παραγωγή τοῦ καρποῦ ἀρξαμένου νὰ παράγεται αὐτόθι; Τούναντίον, ἡ Αὐστραλία διδὲι μεγάλην προσοχὴν εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς σταφίδος, καὶ καλῶς σημειωθῆτω ὅτι τὸ πλείστον τῆς αὐξανόμενης παραγωγῆς τῆς διατίθεται πρὸς ἐγχώριον καταναλωσιν. Τὰ ἔξοδα τῆς ἐργασίας αὐτόθι καὶ οἱ ναῦλοι καθιστᾶσι πῶς ἀπίθανον τὸν συναγωνισμὸν τῆς Αὐστραλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐν τῇ ἀνοικτῇ ἀγορᾷ. Προσπάθεια καταβάλλεται ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς παραγωγὴν σταφίδος ἐν τοῖς εὐνοϊκοῖς τόποις ἴνα ἀνταποκριθῇ ἡ αὐξάνουσα ἐν Αὐστραλίᾳ ζήτησις σταφιδοκάρπου. Ἄντι νὰ θρηνηθῇ τὴν ἀπειλουμένην ἀπώλειαν ἐνὸς καλοῦ πελάτου τῆς ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ λάβῃ ἐν παρίδειγμα ἀπὸ τῆς Αὐστραλίας· πρέπει ταχέως ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐκτίμησιν τῆς σταφίδος ὡς τροφῆς, καὶ νὰ ζητῇ δι' ἰδίαν χρῆσιν τὸ περισσεύμα ὑπερ μίπτεται εἰς τὰς χεῖρας τῆς, διότι εἰς ἐπιχειρηματικὸς πελάτης καθίσταται ὅσον οὕτω αὐτίρκης. Ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, ἡ μεγάλη ἐκτίμησις τῆς σταφίδος ὡς ἐθνικῆς τροφῆς ἐπιβάλλεται ὑπὸ λόγων οικονομικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε τόσον οὐσιωδῶς πρακτικοί, ὥστε πᾶς θαυμασμὸς ἢ ἐκπληξις ἐπὶ τούτοις εἶνε παράλογος. Ἄλλ' εἰς τὸν ξένον, τὸν γνωρίζοντα πόσον ὠφέλησε καὶ ὠφελεῖ ἡ σταφίς τὴν Ἑλλάδα, αὐταμάτως προβάλλεται τὸ ἐξῆς δύσκολον ἐρώτημα: Διατὶ οἱ Ἕλληνες δὲν εἶνε ἀρκετὰ φιλοπάτριδες ὥστε νὰ τρώγωσιν ὀλίγην ἐκ τῆς σταφίδος τῶν;

Ὁ γνωστὸς κοινωνιολόγος Ἐδουάρδος Κάρπεντερ ἐδημοσίευσεν προσφάτως ἀξιοσημείωτον σύγγραμμα ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποστηρίζει ὅτι ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὧν τὸ φύλον εἶνε ἀντίθετον τοῦ εἰς ὃ λόγῳ σωματικῆς διασκευῆς ἀνήκουσι. Δηλαδὴ ὑπάρχουν πλείστοι ἄνδρες οὓς λόγῳ διανοητικοῦ καὶ συναίσθηματικῶν μηχανισμῶν δέον νὰ κατατίξωμεν εἰς τὴν γυναικίαν φύσιν, καὶ τάνιπαλι. Ὁ συγγραφεὺς περιγράφει λεπτομερῶς διαφόρους τύπους καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶνε καθῆκον καὶ συμφέρον τῆς κοινωνίας ἔχει μόνον νὰ κατανοήσῃ τὰς φύσεις ταύτας, ἀλλὰ καὶ νὰ διευκολύνῃ αὐτὰς οὕτως ὥστε νὰ κατανοήσωσιν ἑαυτὰς διότι μεγάλης σημασίας ἀνεπίξευς δυνατόν νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς κατανοήσεως ταύτης

ΕΡΕΥΝΗΜΑΤΑ.

ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΝΟΗΣΙΣ.

Μεταξύ τηλεπαθείας και τηλενόησης ο έκδοτος του περιοδικού *Gnastica* ποιείται σπουδαίαν ὄσφ και λεπτήν διαφορὰν ἥτις φαίνεται ὀρθοτάτη. "Τηλεπαθία εἶνε, λέγει, μεταφορὰ συγκινήσεως και συναισθημάτων μεταξύ ψυχῶν· τηλενόησις δὲ εἶνε διαβίβασις λέξεων, ἰδίων ἢ εἰκόνων ἐκ διανοίας εἰς διάνοιαν. Οὕτω, τηλεπαθητικὴ συγκοινωνία εἶνε δυνατὴ μόνον μεταξύ προσώπων βαθμοῦ τιμῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως, και μεταξύ τῶν ὁπίων ὑπάρχει βαθμὸς συμπαθείας· ἀλλ' ἐν τῇ τηλενόησει, ἐπικρατοῦσα τις θετικὴ διανοήσις δύναται καὶ ἐπιδρῶσι ἐπὶ ἄλλης χωρὶς νὰ ὑπάρχη μεταξύ αὐτῶν συνθετικὴ δύνησις συμπαθείας." Ὡς παράδειγμα τηλεπαθείας διηγείται, ὅτι ἡμέραν τιὰ ἢ σίζυγός τινος ἐκτυπήθη εἰς τὸν δεξιὸν ταρσόν, αὐθαρῆ δὲ και αὐτὸς κατελήφθη ὑπὸ ὕψους πόνου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου. Ὡς παράδειγμα τηλενόησης παραθέτει τὸ ἑξῆς, δι' οὗ εὐκόλως τις θὰ ἴδῃ τὴν διαφορὰν: Ἐνῶ πρό τιμος ἠσυχολοῦμεν περὶ τινα γραφικὴν ἐργασίαν ἐν τινι τῶν ἐκδοτικῶν γραφείων τοῦ *Denver Post*, ἠσθάνθη λέξεις τινὰς ψιθυριζομένας εἰς τὸ οὖς μου. Αἱ λέξεις μοι ἦσαν ἀνίητοι, ἀλλὰ τὰς ἤκουσα καθαρῶς. Στραφεὶς ἠρώτησά τινα τῶν συντακτῶν ἀν μοι ὠμίλησε τὰς λέξεις ταύτας και τί ἐνόει δι' αὐτῶν. Ὁ δὲ, προφανῶς ἐκπλαγείς κατὰ τι, μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι οὐδεμία λέξις ἐξέφυγε τῶν χειλέων του, πρῶγματι ὅμως εἶχε κατὰ νοῦν τῇ στιγμή ἐκείνῃ τὰς λέξεις ταύτας προσπαθῶν νὰ ἐπινοήσῃ ἐλκυστικὸν τινα τίτλον τοῦ διηγήματος ὅπερ ἔγραφε. Τοῦτο εἶνε παράδειγμα μεταφορᾶς εἰδικῆς ἰδέας χωρὶς νὰ μεσολαβῇ βαθὺ αἰσθημα ἢ ἐνδιαφέρον πλὴν τῆς αὐτομάτου δονήσεως τῶν λέξεων. Τηλενόησις ἐπομένως εἶνε, ἢ πρῶξις τῆς μεταφορᾶς πλήρους ἀποφασιστικῆς ἰδέας, ἢ λέξεως, ἢ διανοητικῆς συλλήψεως, τελουμένης μετὰ ἢ ἀνευ τηλεπαθητικῆς συγκοινωνίας. Τηλεπαθία δὲ εἶνε, αἰσθημα — μεταφορὰ συγκινήσεως τῆς δὲ ψυχῆς ὀσσης ἔδρας ἢ δυναμικῆς μηχανῆς τῆς συγκινήσεως, τηλεπαθητικὴ συγκοινωνία εἶνε ψυχικὴ συγκοινωνία — γλῶσσα, οὐχὶ τοῦ νοῦ, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς.

Ἡ ΠΕΡΙΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Ἡ Φλωρεντία Χάυλλαρ γράφουσα ἐν τῇ *Westminster Review* παρατηρεῖ ὅτι ἐν πολλαῖς χώραις αἱ γυναῖκες ὑπερτεροῦσι τῶν ἀνδρῶν κατ' ἀριθμόν. Τὸ τοιοῦτον γενικῶς θεωρεῖται ἀξιοθρήνητον, ἀλλ' ἢ ἀρθρογράφος ἔχει ὄλως ἐναντίαν γνώμην, διὰ τὸς ἑξῆς λόγους. Ὁ μητρικὸς χαρακτήρ τῆς γυναίκος, λέγει, εἶνε σύμφυτος αὐτῇ τῇ γυναικείᾳ φύσει οὐδόλως ἐξαρτώμενος ἐκ πραγματικῆς μητρότητος. Τὸν χαρακτήρα τοῦτον τῆς γυναίκος δεικνύουσι κυρίως τρία φαινόμενα, ἥτοι, κλίσις νὰ θέτῃ τὸ κέντρον τοῦ βίου τῆς ἐκτὸς ἑαυτῆς, σπουδαία ἰκανότης τοῦ κυβερνῶν ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ κυβερνωμένου, και παντεπύπτις παρατηρητικότης και ὑπυμονή. Ἐκ τῶν δύο μεγάλων ἐνστικτῶν, τῆς αὐτοσυντηρήσεως και τῆς ἀναπαραγωγῆς, ὁ ἀνὴρ ἐκπροσωπεῖ τὸ πρῶτον και ἡ γυνὴ τὸ δεύτερον. Ἀναπτύσσουσα δὲ τὴν θεωρίαν τῆς περὶ τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως ἢ ἀρθρογράφος λέγει, ὅτι ὅτε ἦσαν ἀκατάπαυστοι οἱ πολέμοι, ἦτο μεγαλύτερα ἀνάγκη τοῦ ἄρρενος ἐνστικτοῦ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, και ἐπομένως ἦτο ἀφελιμώτερον νὰ εἶνε περισσύτεροι ἀνδρες ἢ γυναῖκες. Ἐν καιρῷ εἰρήνης, γεωργίας, ἐμπορίου, και γενικῆς εὐημερίας τὰ δύο φύλα δύναται νὰ εἶνε ἰσάριθμα, διότι οὐδετέρου παρίσταται ἀνάγκη μεγαλύτερα. Ὅπου ὅμως ὁ πολιτισμὸς φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν ἀσθενῶν, τῶν γερόντων, τῶν πτωχῶν και τῶν ἀβοηθήτων, ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον καταδεικνύται ἡ ἀνάγκη τοῦ μητρικοῦ πνεύματος. Εἶνε πλεονέκτημα

και πάντοτε ἐπωφελεὲς νὰ ὑπάρχη ποιὰ τις ἐπικράτησις μητρικῆς ἐνεργείας, ἥτοι περίσσεια τῶν γυναικῶν. Ἐν κοινωνικῷ δὲ ὀργανισμῷ πάσχοντι και δυσπραγοῦντι καθίσταται ἔτι μᾶλλον φανερά ἢ ἀνάγκη τῶν διακριτικῶν ἰδιοτήτων τῆς γυναικείας φύσεως. Φυσικὴ χειροτέρευσις, παιδεία, και πενία εἶνε ζητήματα κυρίως ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐπιρρχίαν τῶν γυναικῶν, διότι οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ αὐταὶ αἱ καθ' ἐκάστην οἰκιακαὶ ἀσχολία τῆς γυναικός — οικονομία, ἀνάγκαι, κίνδυνοι και ἐνεργειαί — μόνον κατὰ τὸ μέγεθος διαφέρουσαι, ἀλλ' οὐχὶ κατ' οὐσίαν. Αἱ περισσεύουσαι γυναῖκες δύναται αὐτῆς ταύτης τῆς περισσείας τῶν εἶνε "ἡ καλλίστη ἐλπίς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος τῶν." Ὁ φιλόσοφος Ἀλφρέδος Φουλλιέ παρατηρεῖ ὅτι πᾶσαι αἱ ἐγκληματολογικαὶ ἐρευναι ἀναβιβάζουσι τὰς γυναῖκας ὑπεράνω τῶν ἀνδρῶν λόγω αὐτοκρατήσεως. Ἡ γυναικεία φύσις συντηρητικώτερα οὐσα τῆς ἀνδρικῆς καθίσταται τὴν γυναῖκα πιστοτέραν και εὐθυτέραν τοῦ ἀνδρός, μεθ' ὧν ἀρετῶν συμπορομαρτεῖ ἢ σωτήριος ἐκείνη ἐπιρρῶς τῆς γυναικός ἥτις ἀνέκαθεν φυλάττει τὸν ἀνδρα ἀπὸ τῆς ἀποθημώσεως. Τὸ ἄρρεν φύλον, τοσαῦτα και τηλικαῦτα παρασχόν τῷ κόσμῳ θεάματα πολέμων, λεηλασιῶν, σφαγῶν, και καταθλίψεων ὧν και ἡ γυνὴ δὲν εἶνε ἀμέτοχος ὡς θῦμα, δὲν δικαιοῦται νὰ καυχᾶται. Ἐν δὲ τῶν μακρῶν αἰώνων δὲν ἐμάλαισεν ἡ γυνὴ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός, τίς οἶδεν ἂν μὴ παρέμενεν ὁ θηριωδέστατος τῶν γοριλλῶν; Δυνάμεθι νὰ εἴπωμεν ὅτι σκοπὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἀνέκαθεν ὑπῆρξε πῶς νὰ μειωθῇ ἢ φυσικὴ θηριωδία τοῦ ἄρρενος, ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον προσαμιτολιζομένου πρὸς τὰ ἰδεώδη τῆς γυναικείας φύσεως.

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΣΩ.

Εἰς τὸ τεῦχος τῆς ΕΡΕΤΝΗΣ τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἔδωκα μίαν ἠθογραφίαν τοῦ ἀγγλοῦ κοινωνιολόγου και δραματικοῦ ποιητοῦ Βερνάρδου Σῶ, και ἀνήγγειλα τὴν πρόθεσιν μου, ὅπως παράσχω και μεταφράσεις τινῶν ἐκ τῶν δραμάτων του. Ὡς πρῶτην ἐξέλεξα τὴν εἰς πολλὰς ἄλλας γλώσσας ἤδη μεταφρασθεῖσαν και λίαν ἐπιτυχῶς παριστανομένην εἰς διαφόρους χώρας κωμωδίαν "Ποτὲ δὲν ἔξει κανείς." Τὰ δρῆματα ὅλα ὅσα γράφει ὁ Σῶ, ὅπως και τὰ πεζά, του τὰ γράφει μετὰ τὴν ἐνσυνείδητον πρόθεσιν ὅπως συντελέσουν μεγάλην κοινωνικὴν ἐπανάστασιν. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τοῦτο ἐπιτυγχάνει διότι ὅπουδῆποτε ἤδη δρᾶμα τοῦ Σῶ παριστάνεται, πάσης τάξεως κόσμος τρέχει μετ' ἀπληστίας ἵνα τὸ ἴδῃ. Ὅλοι, βεβαίως, δὲν ἀναμετρῶσι τὸ ἔργον του οἷον πράγματι εἶνε. Πλείστοι ἀδυνατοῦσι νὰ ἀντιληφθῶσι τὴν σοβαρότητά του, τὴν εὐκρινειάν του, και τὰς ἠθικὰς του βλέψεις. Τὸ πνεῦμα του εἶνε δηκτικὸν και ταράσσον. Οἱ χαρακτήρες συχνάκις ὀμιλοῦν εἰς βραχείας, σπασμωδικὰς φράσεις ὑπομιμησκούσας τὸν Ἰψεν, και δὲν πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνωνται ὡς φυσικὰ πρόσωπα. Εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον πιερρότοι, γελωτοποιοὶ οἵτινες ὀπισθεν ὄλων τῶν γινομένων ἔχουν τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκπροσωπήσωσι σοβαρὰν τινα κοινωνιολογικὴν ἀρχήν, ἢ φυσικὸν γεγονός. Αἱ γυναῖκες του, φερ' εἰπεῖν, ἔχουν παραδοξοτάτας ἐκκεντρικότητας. Οὔτε αὐταὶ γνωρίζουν τὰ αἷτια τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντιφατικῶν τῶν πράξεων και λέξεων, αἷτινες πράγματι προέρχονται ἀπὸ φυσιολογικοῦ ἀναπαραγωγικότητος λόγους. Ἴσως ὁ Σῶ θέλει νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς γυναικός ὡς πρὸς τοῦτο, ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα γνωρίσῃ ἑαυτὴν κάλλιον. Τὸ αὐτὸ ἠπτερον και περὶ τῶν ἀνδρῶν. Ὁ Σῶ ἔχει σπουδάσει τὸν Νίτσε ἀλλὰ φαίνεται σοφώτερος τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου. Βλέ-

πει έναργως τὰ ἐλατήρια τῶν ἀνθρώπων, καλλίτερον ἢ ὅσον τὰ βλέπον καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Βλέπει τὰς ρίζας πολλῶν ὑποκρισίων καὶ τὰς ἐκθέτει ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα οἱ ἄνθρωποι καταστῶσιν εἰλικρινέστεροι, ἐμφρονέστεροι, ἀνθρωπιστικώτεροι, ἀπλοῦστεροι, ἀληθινώτεροι, καὶ ἴσως φιλοστοργώτεροι. Ὁ βίος του εἶνε ἀένναος ἐργασία καὶ μόχθος, διότι ἐκτὸς τῶν δραμάτων αὐτῶν παρίγει καὶ ὦν τὴν παράστασιν ἐπιμελεῖται, εἶνε συνάμα καὶ εἰς τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἀγγλικοῦ σοσιαλισμοῦ.

ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ.

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕἰΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ.

ΠΡΑΞΙΣ Α΄.

Τὸ ἀριστον τῶν δωματίων οἰκίας ἐνοικιαζομένης μετ' ἐπίπλων εἰς τὸ παράλιον ἀριστοκρατικῆς τιμῆς φιληρικῆς πόλεως τῆς Ἀγγλίας, χρησιμεύει ὡς ὀδοντοιατρείον. Εἶνε Αὐγουστος τοῦ 1896. Ἡ ὀδοντοιατρικὴ ἔδρα, παρὰ τῇ ὅπου ὑπάρχει ἀντλία ἀναισθητικοῦ ἀερίου καὶ κλίτηρος, εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ κέντρου τοῦ δωματίου καὶ μιᾶς τῶν γωνιῶν. Βλέπων τις ἐντὸς τοῦ δωματίου διὰ μίσου τοῦ παραθύρου τοῦ κατέναντι τῆς ἔδρας, θὰ ἴδῃ ἄνωθεν τῆς ἐστίας ἀνητημένον ἐν πλασίῳ δίπλωμα ὀδοντοιατροῦ, δεξιᾷ τῆς ἐστίας τὴν θύραν τοῦ δωματίου, παρ' αὐτὴν δὲ ἀναπαυτικὴν καρέκλαν, καὶ ἀριστερᾷ εἰς τὴν γωνίαν τακτοποιημένα τὰ ὀδοντοιατρικὰ ἐργαλεῖα καὶ ξύλινον κάθισμα παρ' αὐτά. Δεξιᾷ ὑπάρχει ἕτερον παράθυρον ὑποκαίωθεν τοῦ ὁποίου τράπεζα χρησιμεύουσα ὡς γραφεῖον, καὶ κάθισμα. Παρὰ τὸ γραφεῖον, πρὸς τὴν θύραν, διακρίνεται σοφᾶς. Ὁ ἀντικρυ τοῦχος καταλαμβάνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ βιβλιοθήκης. Ἡ ὀδοντοιατρικὴ ἔδρα εἶνε κατέναντι τοῦ θεωμένου, μετὰ τὴν ἐργαλειοθήκην πρόχειρον παραπλευρῶς δεξιᾷ. Τὰ ἐπαγγελματικὰ ἔπιπλα εἶνε ὅλα καινουργῆ, ἡ δὲ γενικὴ διακόσμησις τοῦ δωματίου εἶνε προῖον ψευδοκαλαισθησίας. Ἐπάρχει καὶ ὥρολόγιον πολυτελὲς ὑπὸ ὑαλίην θήκην, τὴν ἀχρηστίαν τοῦ ὁποίου καταμαρτυρεῖ νικέλιον ὥρολόγιον ἀνευλαβῆς τεθὲν παραπλευρῶς καὶ ἤδη δεξιᾷ ὄν 12 μεσημβρίαν. Πάντα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὸ μέλαν μάρμαρον τῆς ἐστίας συναποτελοῦσι βαρὺ πλουτοκρατικόν, εὐνολόγητον, ὀρθόδοξον περιβάλλον, μετὰ τὸ ὁποῖον τὰ δύο πρόσωπα τὰ εὐρισκόμενα ἐν τῷ δωματίῳ δὲν εὐρίσκονται ποσῶς ἐν ἀρμονίᾳ, μὴ καυχώμενα ἐπὶ παραδόσεσι τοιαύταις. Ἐν τῶν προσώπων τούτων εἶνε εὐειδῆς νεᾶνις μικρὸσωμος καὶ φαιδρότατα ἐνδεδυμένη Ἀνήκει εἰς γενεὰν μεταγενεστέραν τῶν παραδόσεων τοῦ δωματίου διότι εἶνε μόλις 18 ἐτῶν. Εἶνε προφανὲς ὅτι τὸ χάριεν τοῦτο μικρὸν πλάσμα εἶνε ἀλλότριον καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ δωματίου καὶ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν αὐτὴν. Τὸ χρῶμα τῆς, καίπερ λεπτεπίλεπτον, οὐχ ἦττον φαίνεται ψηθὲν ὑπὸ ἡλίου θερμότητος τοῦ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ὕλη φυσιογνωμίας τῆς ἐμπνέει τὴν ἀκράδαντον κενόδοξον περὶ τῆς παντελοῦς ἀθωότητος τῆς καρδίας τῆς, μετὰ ὕλην τὴν σαγηνευτικότητα τῆς περιβολῆς τῆς.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς παρατηρεῖ αὐτὴν μετὰ τὴν ἀταρξέσκαιαν ἐπιτυχόντος χειρουργοῦ. Εἶνε περίπου τριακοσμητῆς. Τὸ ὄψος του εἶνε ἀστυρῶς ἐπιγγελματικόν, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸ εὐκόλως διακρίνεται ὁ νεαρὸς διασώτης τῶν διασκεδάσεων. Διατηρεῖ ἐπιτυχῶς τὴν ἀκαταυμένην βαρύτητα χαρακτῆρος, ἀλλὰ συχνὰ προδίδεται διὰ ἀπερισκέπτων μικρῶν χαριτολογιῶν. Εἶνε ἐφεκτικὸς, ἀλλὰ καὶ βίφακίνδυνος. Ἐχει ὠραῖον μέτωπον εὐφυῆς, βίνα δὲ καὶ πύγωνα ὄλωσ (ἱπποτικῆς κομψότητος. Ἐν συνόλω, ἀξιοσημείωτος ἀρχάριος, γοητευτικὸς τοῦς τρόπους, περὶ τοῦ ὁποίου ἠδύνατό τις νὰ προεῖπῃ εὐδόκιμον στάδιον.

Ἡ νεᾶνις [ἀποθέτουσα τὸ κάτοπτρον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὀδοντοιατροῦ]. Εὐχαριστῶ. [Παρὰ τὴν ἡλιοκατῆ ὕψην τῆς ἢ προφορά τῆς εἶνε καθαρῶς ἀγγλική].

Ὁ ὀδοντοιατρὸς [ἀποθέτων τὴν ἐξαχθέντα ὀδόντα εἰς τὸ συρτάριον τῆς ἐργαλειοθήκης του]. Ἦτο τὸ πρῶτον μου δόντι.

Ἡ νεᾶνις [ἐμβρόντητος]. Τὸ πρῶτον σας! Ἐννοεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε ὅτι ἠρξίσατε τὴν πρακτικὴν σας ἀπὸ ἐμέ;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Πᾶς ὀδοντοιατρὸς πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ κάποιον.

Ἡ νεᾶνις. Ναί, κάποιον εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὄχι ταῦς πελάτας οἱ ὅποιοι πληροῦνον.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς [γελῶν]. Τὸ νοσοκομεῖον δὲν τὸ ὑπολογίζω. Ἐνόουν νὰ εἰπῶ τὸ πρῶτον μου δόντι εἰς τὴν πρακτικὴν μου

μετὰ πελάτας. Διατί δὲν ἠθελήσατε νὰ σᾶς θέσω ὑπὸ τὸ ἀναισθητικὸν αἶριον;

Ἡ νεᾶνις. Διότι εἶπετε ὅτι θὰ μοῦ ἐστοίχιζεν ἄλλα πέντε σελήνια.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς [πιραχθεῖς]. ὦ, μὴ λέγετε αὐτό. Μὲ κίμνει νὰ αὐθάνομαι ὡσὰν νὰ σᾶς ἐπροξένησα πόνον χίριν τῶν πέντε σεληνίων.

Ἡ νεᾶνις [μετὰ ψυχρᾶς προπετείας]. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκάμειτε [ἐγείρεται] καὶ διατί ὄχι; Ἡ ἐργασία σας εἶνε νὰ προξενῆτε πόνον. [Τοῦ φαίνεται ἀπειθῶν νὰ τοῦ ὀμιλῶν τοιοτοτρόπως, καὶ ἐνφ καθαρῶς καὶ τοποθετεῖ τὰ ἐργαλεῖα του μειδιᾷ κρυφίως. Ἡ νεᾶνις τακτοποιεῖ τὰ φορέματά της, παρατηρεῖ ἐταστικῶς τρετῖρω της, καὶ βαδίζει πρὸς τὸ παράθυρον.] Ἐχετε ὠραῖαν θέαν θαλάσσης ἀπὸ αὐτὰ τὰ δωμάτια! Πληροῦντε ἀκριβῶς;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ναί.

Ἡ νεᾶνις. Δὲν τὸ ἔχετε ὀλόκληρον τὸ σπῆτι, πιστεύω;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ὅχι.

Ἡ νεᾶνις [περιστρέφουσα τὸ παρὰ τὴν τράπεζαν κάθισμα, ἐπὶ τοῦ ἐνδὸς ποδῶς του καὶ παρατηροῦσα αὐτὸ κριτικῶς]. Τὰ ἔπιπλα σας δὲν εἶνε τοῦ τελευταίου συρμοῦ πιστεύω;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Εἶνε τοῦ οἰκοδεσπότου μου.

Ἡ νεᾶνις. Καὶ αὐτὴ ἡ ὠραία ἀναπαυτικὴ καρέκλα, τοῦ οἰκοδεσπότου σας εἶνε; [δεικνύουσα τὴν ὀδοντοιατρικὴν καρέκλαν].

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ὅχι. Αὐτὴν τὴν ἔχω ἀγορίσει μετὰ τὸ σύστημα τῆς πληρωμῆς εἰς δύοτεας.

Ἡ νεᾶνις [καταφρονητικῶς]. Τὸ ἐνόησα. [Παρατηροῦσα περίεως εἰς ἀναζητήσιον νεῶν συμπερασμάτων.] Ὑποθέτω ὅτι δὲν εἴσθε πολὺν καιρὸν ἐδῶ;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ἐξ ἑβδομάδας. Εἶνε τίποτε ἄλλο περὶ τοῦ ὁποίου ἐπιθυμεῖτε πληροφορίας;

Ἡ νεᾶνις [μὴ δοῦσα καμμίαν προσοχὴν εἰς τὴν νεῖν]. Οἰκογένειαν ἔχετε;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Δὲν εἶμαι ἕγγαμος.

Ἡ νεᾶνις. Αὐτὸ εἶνε περιττὸν νὰ μοῦ τὸ εἰπῆτε. Καθένας τὸ βλέπει ὅτι δὲν εἴσθε ἕγγαμος. Ἐννοῶ ἀδελφῶς καὶ μητέρα καὶ τέτοια.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ὅχι ἐδῶ.

Ἡ νεᾶνις. Χρ! Ἀφυῦ εἴθε ἐδῶ ἐξ ἑβδομάδας, καὶ τὸ δόντι μου ἦτο τὸ πρῶτον σας, ἡ πελατεία σας δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶνε πολὺ μεγάλη, πιστεύω;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ὅχι ἀκόμη. [Κλείει τὴν ἐργαλειοθήκην, τακτοποιήσας τὰ πάντα].

Ἡ νεᾶνις. Καλὰ κέρδη, λοιπόν! [Ἐξέρχει τὴν νομισματοθήκην τῆς] Πέντε σελήνια, εἶπετε;

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Πέντε σελήνια.

Ἡ νεᾶνις [ἐξέρχουσα ἀργυρῶν νόμισμα πέντε σεληνίων]. Πάρετε λοιπόν αὐτὸ τὸ ἀστράπττον καινουργῆς πεντοσέληνον. Εἶνε τὸ πρῶτον σας! Τρυπήσατέ το μετὰ τὸ ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεσθε διὰ τὰ δόντια τοῦ κόσμου, καὶ κρεμάσατέ το εἰς τὴν ἀλυσίδα τοῦ ὥρολογίου σας.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Εὐχαριστῶ.

Ἡ ὑπηρέτρια [ἐμφανίζομένη εἰς τὴν θύραν]. Ὁ ἀδελφὸς τῆς κυρίας.

Ὁ ὀδοντοιατρὸς. Ἄς εἰσέλθῃ.

Εὐειδῆς μικροσκοπικὸς κύριος, προφανῶς δίδυμος τῆς νεᾶνιδος, εἰσέρχεται πλήρης ζωηρότητος. Φορεῖ ἐνδυμασίαν καζμιρ χρώματος τερρακότα, κομψῆς κοπῆς βεδιγκότα καὶ μετὰ κίτρινον μεταξωτὸν εἰς τὰς ἄκρας. Φέρει δὲ εἰς τὰς χεῖρας του κίτρινον ὑψηλὸν πῖλον, καὶ γάντια ὁμοίου χρώματος. Ἐχει τὴν λεπτῶς ἡλιοκατῆ ὕψην τῆς ἀδελφῆς του, καὶ τὸ αὐτὸ μικρὸν λεπτοφυῆς ἀνάστημα. Εἶνε ὅμως ἐλαστικὸς καὶ ἰσχυρὸς τοῦς μῦσας, ἀποφασιστικὸς τὰς κινήσεις, ἀπροσδοκῆτως βαθύφρωνος καὶ κοπτερός εἰς τὸ λέγειν. Προσέτι ἐντελής εἰς τοῦς τρόπους καὶ τὸ φέρεσθαι ὡσανεὶ ἦτο ὠρίμου ἡλικίας. Εἶνε κανὼν του ἀπαρέβατος, ζήτημα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς, νὰ εἶνε

ἡδυεπὴς καὶ νὰ διατηρῆ κράτος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Μολοντί δὲ αὐτὸς ὁ κανὼν, ὁρθῶς κρινόμενος, δὲν εἶνε εἰμὴ τὸ σύγχρονον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐφήβων οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν συναίσθησιν τῆς νεαρῆς ἡλικίας των, ἢ ἐπίδρασις του οὐδὲν ἦττον εἶνε διαταρακτικὴ εἰς τοὺς μᾶλλον ἡλικιωμένους, καὶ θὰ ἦτο ἀφόρητος προερχομένη ἀπὸ νεανίαν ὀλιγώτερον εὐειδῆ. Εἶνε ὅλοι ἐτοιμότης καὶ προθυμία, ἔχει δὲ ἐτοιμὴν τὴν ἐρώτησιν τῆ στιγμῆ τῆς εἰσόδου του.

Ὁ νεανίας. Ἦλθα ἐγκαίρως;

Ἡ νεάνις. Ὅχι· ἐτελείωσαν ὅλα.

Ὁ νεανίας. Ἐφώνησες;

Ἡ νεάνις. Φρικτὸν πρῶγμα. Κύριε Βαλεντίνε, σᾶς παρουσιάζω τὸν ἀδελφόν μου Φίλιππον. Φίλιππε, σοῦ παρουσιάζω τὸν νέον μας ὀδοντοῦατρον κύριον Βαλεντίνον. [Ὁ Βαλεντίνος καὶ ὁ Φίλιππος ὑποκλίνονται πρὸς ἀλλήλους. Αὐτὴ δὲ ἐξακολουθεῖ ἀπνευστεῖ.] Ἐχει μόνον ἕξ ἑβδομάδας ἐδῶ, καὶ εἶνε μπεκιάρης. Τὸ σπῆτι δὲν εἶνε ἰδικόν του, τὰ δὲ ἐπιπλα εἶνε τοῦ οἰκοδεσπότου του, ἀλλὰ τὰ ἐπιπλα τοῦ ἐπαγγέλματός του τὰ ἔχει μὲ τὸ σύστημα τῶν δόσεων. Τὸ δόντι μου τὸ ἔβγαλε περίφημα διὰ μίαν, εἴμεθα δὲ πολὺ φίλοι.

Φίλιππος. Ἐκατάλαβα τοῦ ἔχεις κάμει ἕνα σωρὸ ἐρωτήσεις.

Ἡ νεάνις [ὡσαυτὴ ἦτο ἀνίκανος διὰ τοιοῦτον πρῶγμα]. Μπα, καθόλου.

Φίλιππος. Πάλιν καλά. [Πρὸς τὸν Βαλεντίνον.] Εἰσθε πολὺ εὐγενῆς, κύριε Βαλεντίνε, νὰ μὴ μᾶς συνερίζεσθε. Δὲν ἔχομεν ἄθει ἄλλοτε πρὶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἡ μητέρα μᾶς λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ δὲν ἤμποροῦν νὰ μᾶς ὑποφέρουν. Ἐλάτε νὰ γευματίσετε μαζί μας. [Ὁ Βαλεντίνος κατάπληκτος ἀπὸ τὰ γιγαντιαῖα βήματα μὲ τὰ ὅποια προχωρεῖ ἢ γνωριμία, μένει κεκηνῶς. Καὶρὸν νὰ ῥημιήσῃ δὲν τοῦ δίδουν, διότι οἱ δίδυμοι ὁμιλοῦν ταχέως καὶ ἀδιαλείπτως.]

Ἡ νεάνις. Ὡ ναί, κύριε Βαλεντίνε, ἐλάτε, σᾶς παρακαλῶ.

Φίλιππος. Ξενοδοχεῖον Προκυμαίας—μίαν καὶ ἡμίσειαν.

Ἡ νεάνις. Θὰ εἴπωμεν εἰς τὴν μητέρα ὅτι ἕνας ἄγγλος πολὺ καθὼς πρέπει ὑπεσχάθη νὰ γευματίσῃ μαζί μας.

Φίλιππος. Ἄρκει πλέον, κύριε Βαλεντίνε, μὴ εἴπητε τίποτε ἄλλο. Θὰ ἔλθετε.

Βαλεντίνος. Νὰ μὴ εἴπω τίποτε ἄλλο! Δὲν εἶπα τίποτε ἀπολύτως. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ἐρωτήσω ποίους ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ φιλοξενῶ; Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶνε ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ γευματίσω εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Προκυμαίας μὲ δύο πρόσωπα ἐντελῶς ἄγνωστα.

Ἡ νεάνις [ἀθυροστόμως]. Οὐούφ, τί κουραφέξια! Ἐνα πελάτην κάθε ἕξ μῆνας, τί διαφορά κάνει σὲ σᾶς;

Φίλιππος [ἐμβριθῶς]. Ὅχι, Δόλλυ ἢ γνώσις τὴν ὅποιαν ἔχω περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιβεβαιοῖ τὴν κρίσιν τοῦ κ. Βαλεντίνου· ἔχει δίκαιον. Ἐπιτρέψατε κύριε Βαλεντίνε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν δεσποινίδα Δωροθέαν Κλάνδων, κοινῶς ἀποκαλουμένην Δόλλυ. [Ὁ Βαλεντίνος ὑποκλίνεται εἰς τὴν Δόλλυ. Αὐτὴ νεύει πρὸς αὐτόν.] Ἐγὼ εἶμαι ὁ Φίλιππος Κλάνδων. Εἴμεθα ἀπὸ τὴν Μαδέραν, ἀλλὰ πολὺ, πολὺ καθὼς πρέπει, τό γε νῦν.

Βαλεντίνος. Κλάνδων! Ἐχετε συγγένειαν μὲ —

Δόλλυ [ἀπροσδοκῆτως κραυγάζουσα ἐν ἀπελπισίᾳ]. Ναί, ἔχομεν.

Βαλεντίνος [ἐκπληκτος]. Συγγνώμην.

Δόλλυ. Ὡ, ἔχομεν, ἔχομεν συγγένειαν. Ἐτελείωσε, Φίλιππε. Γνωρίζουν τὰ πάντα περὶ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. [Τῷ Βαλεντίνῳ.] Ὡ, δὲν ἤξεύριτε τί τρέλλα φέρει νὰ ἔχη τις συγγένειαν μὲ διάσημα πρόσωπα, καὶ νὰ μὴ ἐκτιμᾶται πούθεν διὰ λογαριασμόν του.

Βαλεντίνος. Ἀλλά, παρακαλῶ, συγγνώμην. Ὁ κύριος περὶ οὗ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω δὲν εἶνε διάσημος.

Δόλλυ [παρατηροῦσα αὐτὸν ἀσκαρδαμκτεῖ]. Τί; κύριος, εἶπετε; [Καὶ ὁ Φίλιππος φαίνεται ἐν ἀπορίᾳ.]

Βαλεντίνος. Ναί. Ἦρχιζα νὰ σᾶς ἐρωτήσω μήπως εἰσθε θυγάτηρ τοῦ κ. Δευσμῶν Κλάνδων ἐκ Νεοβουρίας.

Δόλλυ [ἀφηρημένως]. Ὅχι.

Φίλιππος. Καλά, Δόλλυ, καὶ πῶς γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶσαι θυγάτηρ του;

Δόλλυ [φαιδρονθεῖσα]. Ὡ, ἐλησμώνησα. Ἐννοεῖται ἴσως καὶ νὰ εἶμαι.

Βαλεντίνος. Μὰ πῶς; Δὲν γνωρίζετε;

Φίλιππος. Ποσῶς. Τὸ μόνον τὸ ὅποιον γνωρίζομεν εἶνε ὅτι εἴμεθα τέκνα τῆς διασημοῦ συγγραφέως κυρίας Λάμφρον Κλάνδων. Τὰ συγγράμματά της εἶνε περιώνυμα . . . ἐν Μαδέρα. Δὲν ὑπάρχει οἰκία ἢ ὅποια νὰ μὴ τὰ θεωρῆ ἀπαραιτήτα. Ἦλθομεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶμεν τῆς φήμης των. Ὁ τίτλος τῶν ἔργων της εἶνε Μελέται τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Δόλλυ. Μαγειρικὴ τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Φίλιππος. Δόγματα τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Δόλλυ. Ἀμφιέσεις τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Φίλιππος. Διαγωγή τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Δόλλυ. Τέκνα τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Φίλιππος. Γονεῖς τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος.

Δόλλυ. Φιλοκάλως δεμένα, ἡμισυ δολλάριον.

Φίλιππος. Ἡ εἰς δέσιμον βαρὺ οἰκογενειακῆς χρήσεως, δύο δολλάρια. Οὐδεμία οἰκογένεια δύναται νὰ τὰ στερηθῆ. Ἀναγιώσατέ τα κ. Βαλεντίνε θὰ μορφώσουν τὸ πνεῦμα σας.

Δόλλυ. Ἀλλὰ περιμείνατε νὰ φύγωμεν πρῶτον, παρακαλῶ.

Φίλιππος. Βεβαίως, διότι προτιμῶμεν ἀνθρώπους ἀμορφώτου πνεύματος ὅπως τὸ ἰδικόν μας, τὸ ὅποιον εἶνε ὀροσερὸν καὶ ἀβλαπτον.

Βαλεντίνος [ἀμφιβάλλον]. Χμ!

Δόλλυ [ἀπηχοῦσα αὐτὸν ἐρωτηματικῶς]. Χμ; Φίλιππε, προτιμᾷ ἀνθρώπους τῶν ὅποιον τὸ πνεῦμα εἶνε μορφωμένον.

Φίλιππος. Τότε λοιπὸν, πρέπει νὰ τὸν παρουσιάσωμεν εἰς τὸ ἄλλο μέλος τῆς οἰκογενείας μας—τὴν Γυναῖκα τοῦ Εἰκοστοῦ Αἰῶνος, τὴν ἀδελφὴν μας Γκλόριαν!

Δόλλυ [διθυραμβικῶς]. Τῆς Φύσεως τὸ ἀριστούργημα!

Φίλιππος. Τῆς Μαθήσεως τὴν θυγατέρα!

Δόλλυ. Τῆς Μαδέρας τὸ καύχημα!

Φίλιππος. Τῆς Καλλονῆς τὸν ὑπογραμμόν!

Δόλλυ [ἀφινιδίως καταβαίνουσα εἰς πεζὸν λόγον]. Κουραφέξια! Δὲν ἔχει χρῶμα.

Βαλεντίνος [ἀπεγνωσμένως]. Μοῦ ἐπιτρέπετε καὶ ἐμὲ μίαν λέξιν;

Φίλιππος [ἀβρῶς]. Συγγνώμην. Ἐμπρός.

Δόλλυ [πολὺ ἐπιχαρίτως]. Πόσον λυπούμαι.

Βαλεντίνος [ἀποπειρώμενος νὰ τοὺς μεταχειρισθῆ πατρικῶς]. Τῇ ἀληθείᾳ, πρέπει νὰ σᾶς δώσω μίαν νύξιν νεαροί μου φίλοι —

Δόλλυ [ἐκτροχιασομένη πάλιν]. Ἐλα, ἔλα· αὐτὸ μοῦ ἀρέσει. Πόσων ἐτῶν εἰσθε σ εἶς;

Φίλιππος. Θὰ εἶνε ὑπὲρ τὰ τριάντα.

Δόλλυ. Ὅχι δὲν εἶνε τριάντα.

Φίλιππος [πεποιδῶς]. Εἶνε.

Δόλλυ [ἐμφαντικῶς]. Εἰκοσιεπτὰ.

Φίλιππος [ἀθορυβῆτως]. Τριαντατριῶν.

Δόλλυ. Τί λὲς τώρα! Εἰκοσιεπτὰ εἶνε.

Φίλιππος [πρὸς τὸν Βαλεντίνον]. Εἰπέτε μας σ εἶς κ. Βαλεντίνε.

Βαλεντίνος [ἐκπληκτικῶς]. Καλὰ λοιπὸν, σᾶς βεβαιῶ ὅτι — [ἀφίεμενος εἰς τὴν ἰσχὸν τῶν πραγμάτων]. — Τριακταετός.

Φίλιππος [εἰς τὴν Δόλλυ]. Ἐσφαλές.

Δόλλυ. Καὶ σὺ ἰσφαλες.
Φίλιππος [μετ' αἰφρηδίας εὐσυνειδήσιας]. Λησμονοῦμεν τοὺς τρόπους τοῦ φέρεσθαι, Δόλλυ.

Δόλλυ [μετ' ἐλέγχου συνειδήσεως]. Αὐτὸ βλέπω κ' ἐγώ.
Φίλιππος [ἀπολογητικῶς]. Σᾶς διεκόψαμεν, κ. Βαλεντίνε.
Δόλλυ. Ἐμέλλετε νὰ μορφώσητε τὸ πνεῦμα μας, νομίζω.
Βαλεντίνος. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἔχετε —
Φίλιππος [προλαμβάνων]. — τρόπους —
Δόλλυ. — ἀμφίεσιν —
Βαλεντίνος [ικετευτικῶς]. Ὡ, ἀφετέ με νὰ ἱμελήσω.
Δόλλυ. Ἡ παλαιὰ ἱστορία πάλιν. Ὁμιλοῦμεν ὑπὲρ τὸ δέον.

Φίλιππος. Αὐτὸ εἶνε, Σιωπῆ τὴν ἰσφαιρίαν, καὶ οἱ δύο. [Κάθεται ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς ὀδοντοιατρικῆς καθέδρας.]

Δόλλυ. Τσιμουδιά! [Κάθεται ἐπὶ τῆς καρέκλας τοῦ γραφείου, καὶ κλείει τὰ χεῖρά της μετὰ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων της.]

Βαλεντίνος. Εὐχαριστῶ. [Φέρει τὸ κάθισμα ἀπὸ τὴν γωνίαν τὸ θέτει μεταξὺ τῶν δύο καὶ κάθεται μετὰ ἕπος ἐμβριθοῦς δικαστοῦ. Τὸν ἀκροάζονται μετὰ ἄκραν σοβαρότητα. Ἀπευθύνεται πρῶτον πρὸς τὴν Δόλλυ.] Ἐν πρώτοις σᾶς ἐρωτῶ, ἔχετε ἄλλοτε διατρέψει εἰς ἀγγλικὸν φάληρον; [Ἡ Δόλλυ κινεῖ τὴν κεφαλὴν βραδέως καὶ ἐπισήμως δηλοῦσα ὄχι. Ὁ Βαλεντίνος στρέφεται πρὸς τὸν Φίλιππον ὅστις κινεῖ τὴν κεφαλὴν του ταχέως καὶ ἐκφραστικῶς.] Τὸ εἶχον ἐννοήσει. Λοιπὸν, κύριε Κλάνδον, ἡ γνωριμία μας ὑπῆρξε βραχεῖα, ἀλλὰ πολὺλογος. Ἄρκετὰ δὲ ἀντελήφθην ὥστε νὰ πείθωμαι ὅτι δὲν εἴσθε εἰς θέσιν νὰ σχηματίσετε ἰδέαν ὡς πρὸς τὸ τί θὰ πῆ βίος ἐν ἀγγλικῷ φάληρῳ. Πωτεύσατέ με, δὲν πρόκειται περὶ τρόπων καὶ ἀμφιέσεων. Ὡς πρὸς αὐτὰ ἀπολαύομεν ἐλευθερίαν ὅπως ἀγνωστον ἐν Μαδέρᾳ. [Ἡ Δόλλυ κινεῖ ἀρηθρικῶς τὴν κεφαλὴν μετὰ σφοδρότητος.] Ὡ ναὶ σᾶς διαβεβαιῶ. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λόρδου Κρέση ποδηλατεῖ μετὰ περισκελιῶν, ἡ σύζυγος τοῦ Νομάρχου συναγορᾶ ὑπὲρ μεταρρυθμίσεως τῶν φορεμάτων καὶ φερρεῖ ὑποδήματα ἱγεινωλογικὰ. [Ἡ Δόλλυ λάθρα παρατηρεῖ τὰ σάϊδαλά της. Ὁ Βαλεντίνος τὴν συλλαμβάνει ἐπ' οὐτοφῶν, καὶ δεξιῶς προσθέτει.] Ὅχι δὲν ἐννοῶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν ὑποδημάτων. [Τὸ σάϊδαλον τῆς Δόλλυ γίνεται ἔφαντος.] Δὲν σκοτιζόμεθα πολὺ περὶ ἐνδυμασίας καὶ τρόπων ἐν Ἀγγλίᾳ, διότι οὔτε ἐνδύομεθα καλῶς οὔτε τρόπους ἔχομεν, ὡς ἔθνος. Ἀλλὰ — καὶ τὴν ἰσφαιρίαν τὴν φανερολογίαν μου. [Νεῦσον.]

Εὐχαριστῶ. Λοιπὸν, εἰς ἀγγλικὸν φάληρον ὅταν ἦσθε, ἐν πρᾶγμα εἶνε τὸ ὅποιον π ρ έ π ε ι πάντως νὰ ἔχετε, πρὶν κανεὶς ἀποτολήσῃ νὰ θεαθῆ μαζί σας· αὐτὸ δὲ τὸ ἀπαραίτητον πρᾶγμα εἶνε πατήρ, εἴτε ζῶν εἴτε ἀποθανόν. [Προσβλέπει ἐναλλὰξ αὐτοὺς μετ' ἐμφάσεως. Συναρτᾷ τὸ βλέμμα του ὡς μάρτυρες.] Ἐρωτῶ, ἔχετε παραλείψει νὰ ἐφοδιασθῆτε μετὰ τὸ ἀπαραίτητον αὐτὸ στοιχεῖον τῆς κοινωνικῆς σας ὑπάρξεως; [Διὰ μελαγχολικῶν νευμάτων διατυποῦσι κατάφασιν.] Λοιπὸν, μετὰ λύπης μου σᾶς λέγω ὅτι ἐὰν μέλλετε νὰ διατρέψετε ἐνταῦθα καιρὸν, θὰ μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ δεχθῶ τὴν πρόσκλησίν σας εἰς γεῦμα. [Ἐγείρεται μετὰ ἕπος τελειωτικόν, καὶ ἐπαναθέτει τὸ κάθισμα εἰς τὴν γωνίαν.]

Φίλιππος [ἐγειρόμενος μετὰ σοβαρὰν ἀβρότητα]. Ἐλα, Δόλλυ. [Τῆ δίδει τὸν βραχίονα.]

Δόλλυ. Καλημέρα. [Βαδίζον ἄμφω πρὸς τὴν θύραν μετὰ πλήρη ἀξιοπρέπειαν.]

Βαλεντίνος [κατακνηθὲς ἀπὸ ἔλεγχον συνειδήσεως]. Ὡ, σταθῆτε, σταθῆτε. [Σταματῶσι καὶ στρέφουν, ἀλληλοκρατούμενοι ἐκ τῶν βραχιόνων.] Μὲ κίμνετε νὰ αἰσθάνωμαι τὸν ἑαυτὸν μου κτήνος.

Δόλλυ. Ἡ συνειδήσις σας σᾶς κίμνει, ὄχι ἡμεῖς.
Βαλεντίνος [δραστικῶς, ἀποτινάσσων πᾶν πρόσχημα ἐπαγγελματικῶν τόνων]. Ἡ συνειδήσις μου! Ἡ συνειδήσις μου

ὑπῆρξεν ὁ ὀλεθρὸς μου. Ἀκούσατε. Δὲς ἔχω ἐγκαταίσει στάδιον εὐπολήπτου ἰατροῦ εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀγγλίας. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἐνήργησα εὐσυνειδήτως καὶ εἶπον εἰς τοὺς πελάτας μου τὴν γυμνὴν κτηνώδη ἀλήθειαν ἀντὶ νὰ τοῖς εἶπω ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελαν νὰ τοῖς εἶπω. Ἀποτέλεσμα, ὀλεθρος. Ἦδη ἐγκατέστην ὡς ὀδοντοιατρὸς μετὰ κανόνα μου τὴν εὐσυνειδήσιάν. Ἀλλὰ ἔρρητο πλέον, παραιτοῦμαι. Ἐξώδευτα τὴν τελευταίαν μου λίραν διὰ τὴν ἐγκαταστάσιν μου εἰς αὐτὰ τὰ δωμάτια, καὶ δὲν ἐπλήρωσα ἀκόμη οὔτε μὴς ἐβδομάδος ἐνοικίον. Τρίγῳ ἐπὶ πωτῶσει. Ὁ οἰκοδεσπότης μου εἶνε πλούσιος ὡς ἔβραϊος καὶ σκληρόκαρδος ὡς καρφί. Καὶ εἰσέπραξα πέντε σελήνια εἰς ἕξ ἐβδομάδας. Ἐὰν παρεκκλίνω ἀπὸ τὴν εἰθεῖαν γραμμὴν τῆς εὐποληψίας ἔστω καὶ κατὰ μίαν τρίχα, ἐχίβην. Ὑπὸ περιστάσεις τοιαύτας εἶνε δίκαιον νὰ ἐπιμένετε νὰ ἔλθω νὰ γευματίσω μαζί σας ἐνῷ δὲν γνωρίζετε ἂν ἔχετε πατέρα ἢ ὄχι?

Δόλλυ. Ἐπὶ τέλους, ὅπωςδήποτε, ὁ πάππος μας εἶνε ἐφημέριος τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Λίγκολν.

Βαλεντίνος [ὡς ναυαγὸς διακρίνων ἰστίον εἰς τὸν ὄριζοντα]. Πῶς! Ἐχετε πάππον;

Δόλλυ. Μόνον ἓνα.

Βαλεντίνος. Διατί λοιπὸν δὲν μοῦ τὸ ἐλέγετε πρὶν; Ἐφημέριος εἰς τὸ Λίγκολν! Τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει, ἐννοεῖται. Συγγνώμην, μίαν στιγμὴν νὰ φορέσω ἄλλο σακάκι. [Πηδᾷ εἰς τὴν θύραν καὶ γίνεται ἔφαντος. Ἡ Δόλλυ καὶ ὁ Φίλιππος τὸν παρατηροῦσιν ἐννεοί, καὶ εἶτα παρατηροῦσιν ἀλλήλους ἐκπληκτοί. Δὲν ἔχον πλέον ἀκροατήριον καὶ πίπτουν εἰς κοινοτοπίας ἀμέσως.]

Φίλιππος [ἀποτινάσσων τὸν βραχίονα τῆς Δόλλυ καὶ μετὰ ἀθυμίαν βαδίζων πρὸς τὴν ὀδοντοιατρικὴν ἔδραν]. Αὐτὸς ὁ ἄθλιος χρεωκόπος ὀδοντοβγάλτης τὸ νομίζει φιλοφρόνησιν νὰ μὴς ἐπιτρέψῃ νὰ τοῦ κάμωμεν τὸ γεῦμα—τὸ πρῶτον ἴσως πλήρες γεῦμα ὅπου θὰ ἔτρωγεν ἀπὸ ἐδῶ καὶ μῆνας. [Δίδει ἐν λάκτισμα εἰς τὴν ἔδραν ὅσῳ εἶπε αὐτὴ ὁ Βαλεντίνος.]

Δόλλυ. Εἶνε ἀφρηδῆτος κτηνώδης. Φίλιππε, δὲν ἐννοῶ πλέον νὰ τὸ ἀνεχθῶ. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὅλοι σὲ ἐρωτοῦν ἀμέσως μετὰ πρῶτην ὁμιλίαν ἂν ἔχῃς πατέρα.

Φίλιππος. Δὲν θὰ τὸ ἀνεχθῶ πλέον οὔτε ἐγώ. Ἡ μαμμὰ π ρ έ π ε ι ἀφεύκτως νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτο ὁ πατήρ μας.

Δόλλυ. Ἡ ποῖος εἶνε. Ἢμπορεῖ καὶ νὰ ἦνε ζωντανός.

Φίλιππος. Ἐλπίζω νὰ μὴν εἶνε. Εἰς ζωντανὸν ἄνθρωπον δὲν θὰ ἐπιτρέψω νὰ ὀνομασθῆ πατήρ μου.

Δόλλυ. Ἢμπορεῖ νὰ ἔχῃ χρήματα πολλὰ ἐντούτοις.

Φίλιππος. Ἀμφιβύλλω. Ἐχω ἀρκετὴν γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὥστε νὰ πιστεύω ὅτι ἐὰν εἶχε πολλὰ χρήματα, δὲν θὰ ἀπηλλάσσετο τῆς περιποθήτου οἰκογενείας του τόσο ἐνκόλως. Ὅπωςδήποτε, ἂς εἶμεθα αἰσιόδοξοι. Ἔσο βεβαία δι' αὐτὸ ὅπου σοῦ λέγω, εἶνε πεθαμένος. [Διευθύνεται πρὸς τὸ παράθυρον. Ἡ ὑπηρέτρια ἐμφανίζεται, οἱ δίδου μοι ἐπανακτῶσι τὴν ζωηρότητα των.]

Ἡ ὑπηρέτρια. Δεσποινίς, δύο κυρίαί σᾶς ζητοῦν. Νομίζω, ἡ μητέρα σας καὶ ἡ ἀδελφὴ σας.

Ἡ κυρία Κλάνδον καὶ ἡ Γελόρια εἰσέρχονται. Ἡ κυρία Κλάνδον εἶνε ἡλικίας μεταξὺ τεσσαράκοντα καὶ πενήκοντα, μετὰ μικρὰν τάσιν εἰς τὸ πάχος, καὶ ἀρκετὰ διατηροῦσα τὴν καλλονὴν της, καίπερ προφανῶς ἀκολουθοῦσα τὸ παλαιὸν ἔθος τοῦ νὰ μὴ περιποιῆται τὸν ἑαυτὸν της ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς. Βαδίζει μετὰ τεχνητῆς χάριτος, ὅπως ἄλλοτε αἱ γυναῖκες ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῶν χοροδιδασκαλῶν νὰ βαδίζωσι λόγῳ καλῆς συμπεριφορῆς, εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ καθ' ἣν δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατελεῖ ἡ σημερινὴ λατρεία τῆς ὑγείας καὶ τῆς καλλονῆς. Ἡ κόμη της, βαθέος ξανθοῦ χρώματος τείνοντος εἰς τὸ λευκόν, χαρίζεται εἰς τὸ μέσον μετὰ τὰ ἄκρα πλεγμένα καὶ συσκευασμένα εἰς κόμβου. Ὡς ἐκ τοῦ ὅπου παρατηρηταὶ ἡλικιωμένοι συνάγουσι τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ κυρία Κλάνδον εἶχεν ἀρκετὴν ἀνεξαρτησίαν θελήσεως καὶ καλαισθησίας ὅπως ἀποφασιστικῶς ἀντισταθῆ κατὰ τοῦ ἤδη λησμονημένου σιγῶν, τοῦ συρμοῦ τῆς νεανικῆς ἡλικίας της. Ἐν συνόψει,

εἶνε ἀρχαιοπρεπῆς εἰς ἀμφίεσιν καὶ τρόποις καίτοι ὄχι μεγάλης ἡλικίας. Ἀνήκει ὅμως εἰς τὰς πρώτας γραμμὰς τῆς ἐποχῆς τῆς (1860—1880), ὡς ἐκ τοῦ ὅτι (ζηλοτύπως διατηρεῖ τὴν ἐμφαντικὴν στάσιν τοῦ χαρακτήρος τῆς καὶ τῶν σκέψεων τῆς, καὶ προσέτι ὡς ἐκ τοῦ ὅτι εἶνε γυνὴ καλλιεργημένων ἰδεῶν μᾶλλον παρὰ σφοδρῶς ἀνεπτυγμένων προσωπικῶν συμπαθειῶν. Ἡ φωνὴ τῆς καὶ οἱ τρόποι τῆς εἶνε πλήρεις καλοκαγαθίας καὶ ἀνθρωπισμοῦ, ἀσταποκρίνεται δὲ εὐσυνειδήτως εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς φιλοστοργίας δι' ἃν τὰ τέκνα τῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκφράζουσι τὸν πρὸς αὐτὴν σεβασμὸν τῶν, ἀλλὰ πᾶσα ἐπίδειξις προσωπικοῦ αἰσθήματος τὴν θέτει εἰς κρυφίαν ἀμνησάν. Τὰ πάθη τῆς εἶνε ἀνθρωπιστικὰ μᾶλλον παρὰ ἀνθρώπινα. Παθαίνεται σφοδρῶς προκειμένου περὶ κοινωνικῶν ζητημάτων καὶ ἀρχῶν, ὄχι προκειμένου περὶ προσώπων. Μόνον, παρατηρεῖ τις ὅτι αὐτὸς ὁ ὀρθολογισμὸς καὶ ἡ σφοδρὰ ἀποκλειστικότης, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας αἱ σχέσεις τῆς μετὰ τὴν Γκλόρια καὶ τὸν Φίλιππον, εἶνε οἷαι θὰ ἦσαν μετὰ τὰ τέκνα ἑλλῆς γυναικὸς, κάμπτεται ὅσον ἀφορᾷ τὴν Δόλλυ. Καίτοι πᾶσα λέξις ἢ ἀπευθύνει πρὸς αὐτὴν ἔχει τὴν φύσιν ἐπιπλήξεως διὰ παράβασιν τινὰ κοσμιότητος, ἢ τρυφερότης ἐν τῇ φωνῇ τῆς εἶνε ἀλάθητος. Καὶ δὲν εἶνε ἐκπληκτικὸν ὅτι αἱ πολυετεῖς ἐπιπλήξεις τοιαύτης φύσεως ἀφῆκαν τὴν Δόλλυ ἀνεπανορθῶτως χαϊδεμένην. Ἡ Γκλόρια, ἥτις μάλιστα ὑπερβαίνει τὰ εἴκοσι ἔτη, εἶνε πολὺ φοβερωτέρα τῆς μητρὸς τῆς. Εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις ἀγαρώχου ὑψηλοφροσύνης, καὶ μαίνεται ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ δυνασταυτικοῦ χαρακτήρος τῆς ὃν παραλύει ἡ ἀπειρία τῆς νεότητός τῆς καὶ ἀπροθύμως χαλινάγωγῃ ὁ ἀδιάλειπτος κίνδυνος τοῦ γελίου ἐκ μέρους τῶν πρῶτον ἀνηλίκων τῆς. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν μητέρα τῆς, ἡ Γκλόρια εἶνε ὅλη πάθος. Ἡ δὲ σύγκρουσις τοῦ πάθους τῆς πρὸς τὴν ἐπιμονὴν ὑπερηφάνιαν τῆς καὶ τὴν σφοδρὰν ἀστηροκρισίαν τῆς, κατασταλάζει εἰς παγερὰν ψυχρότητα ἥθους. Πάντα ταῦτα θὰ τὰ εἰσρωμαίεν εἰδεχθῆ ἀνευρίσκοντες αὐτὰ εἰς ἄσχημον γυναικῆ, ἀλλ' ἡ Γκλόρια εἶνε γυνὴ μετ' ἐλπίδα. Ἡ βαθείας καστανόχρους κόμη τῆς, τὸ ἐλαιόχρουν δέρμα τῆς, αἱ μακρὰ βλεφαρίδες τῆς, οἱ σκιδέντες φαιοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς, οἵτινες ἐνίοτε λαμπροκοποῦσιν ὡς ἀστέρες, τὰ λεπτοφυῆ ἀλλὰ πλήρη χεῖλη τῆς, καὶ τὸ συμπαγὲς καὶ εὐπλαστον, ἀλλὰ μυῶδες καὶ παχυλὸν σῶμα τῆς, ἀπευθύνονται μετὰ καταφρονητικὴν φανερολογίαν εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ εἰς τὴν φαντασίαν. Λίαν ἐπικίνδυνος γυνὴ, θὰ ἔλεγέ τις, εἰν τὰ ἠθικὰ πάθη δὲν ἦσαν ἐπίσης ἀνεπτυγμένα, μάλιστα εὐγενῶς ἀνεπτυγμένα, ὡς δεικνύει τὸ εὐγραμμὸν μέτωπόν τῆς. Ἡ ἐνδυμασία τῆς, ἥτις εἶνε ἀπὸ τὴν χεῖρα βάρπου ἀνδρικών ἐνδυμάτων καὶ συνίσταται ἀπὸ κεντρικῶν ὑφασμα, φαίνεται ἀρκετὰ τοῦ συνήθους τύπου, ὅταν ἔχη ἐστραμμένα πρὸς ἡμᾶς τὰ νῶτα, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ἐμπροσθίων ἐπίδειξις βλαύζας μεταξίνης θαλασσοπρασίνου χρώματος, κατασυντρίβει διὰ μίαν τὴν ἐντύπωσιν μας ὅτι φέρει συνήθη ἀμύριον, καὶ διαχωρίζει τὴν Γκλόριαν ἀπὸ τὸ καθεστὸς τῆς νομοταγοῦς φαληρικῆς ἀνθρωπότητος, ἐπίσης ἀποτελεσματικῶς ὅσον διαχωρίζει καὶ τὰ δύο διδυμα. Ἡ κυρία Κλάνδον προχωρεῖ ὀλίγον εἰς τὸ δωμάτιον παρατηροῦσα τριγύρω ἵνα ἴδῃ τίς εἶνε παρῶν. Ἡ Γκλόρια, ἥτις ἐπιμελῶς ἀποφεύγει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμφανθῇ τὰ διδυμα προδίδουσα σενδῆποτε ἐνδιαφέρον περὶ αὐτῶν, βαδίζει νωχελῶς πρὸς τὸ παράθυρον καὶ παρατηρεῖ ἔξω, μετὰ τοὺς στοχασμούς τῆς μακρὰν. Ἡ ὑπρέτρια, ἀντὶ τὰ ἀποσυρθῆ, κλείει τὴν θύραν καὶ περιμένει.

Κυρία Κλάνδον. Λοιπὸν, παιδιὰ μου; Πῶς πηγαίνει ἡ ὀδονταλγία Δόλλυ;

Δόλλυ. Δόξα τῇ Θεῷ, παρήλθε. Τὸ δόντι ἐβγήκε. [Κάθηται ἐπὶ τῆς βαθμίδος τῆς ὀδοντοιατρικῆς ἑδρας. Ἡ κυρία Κλάνδον λαμβάνει τὸ κάθισμα τοῦ γραφείου.]

Φίλιππος [ἐμφαιζόμενος εἰς τὸ μέσον μετὰ σοβαρότητα]. Καὶ ὁ ὀδοντοίατρος, πρώτης τάξεως ἐπιστήμων μετ' εὐρείαν πελατείαν, ἔρχεται νὰ γευματίσῃ μαζί μας.

Κυρία Κλάνδον [παρατηροῦσα περίεξ περιφόβως καὶ βλέπουσα τὴν ὑπρέτριαν]. Φίλιππε!

Ἡ ὑπρέτρια. Μὲ συγχωρεῖτε κυρία. Περιμένω τὸν κ. Βαλεντίνου. Ἐχω νὰ τοῦ εἶπω κάτι.

Δόλλυ. Ἐκ μέρους τίτος;

Κυρία Κλάνδον [ἀποτροπιαζόμενη]. Δόλλυ; [Ἡ Δόλλυ συλλαμβάνει τὰ χεῖλη τῆς μετὰ τὰ ἔκρα τῶν δακτύλων τῆς, καταστάλλουσα μικρὰν ἐκρηξίν γέλωτος.]

Ἡ ὑπρέτρια. Ἀπὸ τὸν σπητονοικοκύρη, ἀπὸ ποῖων ἄλλον.

Ὁ Βαλεντίνος, φέρων ἐνδυμασίαν κυανοῦ ὑφάσματος, καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας φάθινον πῖλον ἐπανέρχεται λίαν εὐθυμος, καὶ ἀνευστιῶν ὡς ἐκ τῆς μεγάλης βίας του. Ἡ Γκλόρια στρέφει ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ τὸν σπουδάζει μετὰ παγερᾶς ἐταστικότητος καὶ προσοχῆς.

(ἔπεται συνέχεια.)

ΩΜΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.

Ἡ κρεοφαγία κατακρίνεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καὶ νέους φιλοσόφους διὰ πολλοὺς μὲν λόγους, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸν φόνον ἐμψύχων ὄντων, ἅτινα οὐδεμίαν βλάβην προξενούσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Θεός, λέγουσιν οἱ ἀντιφρονούντες, ἔπλασε τὰ διάφορα ζῶα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, ἄρα καὶ ἵνα ταῦτα χρησιμεύωσιν ὡς τροφή του.

Εἰς τὸ πρῶτον, συμφωνοῦμεν· διαφωνοῦμεν ὅμως τελείως εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς δικαιολογίας. Ὁ βούς ἄς ἰροτριᾷ τὴν γῆν διὰ τὸν σίτον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἄς δίδῃ τὸ πρόβατον εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ἐρίον του καὶ ἄς μᾶς θέλγῃσι τὰ πτηνὰ διὰ τοῦ κελαδήματός των. Οὐδὲν ὅμως δικαίωμα ἔχομεν ἐπὶ τῆς ζωῆς ἄλλων ὄντων, ἀφοῦ καὶ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ζωὴν δὲν δικαιούμεθα νὰ διαθέσωμεν, διότι αὕτη δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς.

Ἄτυχῶς, ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἐγωισμοῦ, ἔκαμε, πολλάκις, κατάχρησιν τῆς ὑπεροχῆς του ἀπέναντι τῶν ἄλλων πλασμάτων. Οὕτω, φονεύομεν τὰ ἀβλαβῆ ζῶα, οὐ μόνον χάριν τῶν δῆθεν ἀναγκῶν μας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπλήν τέρψιν. Ἡ μήτηρ, ἀντὶ νὰ διδάξῃ εἰς τὰ τέκνα τῆς τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ζῶα, ἐπιτρέπει, τούναντίον, εἰς αὐτὰ νὰ βασανίζωσι τὴν γαλῆν τῆς οἰκίας, θεωροῦσα τοῦτο ὡς ἀθῶαν διασκέδασιν. Βραδύτερον, ὅταν ταῦτα ἀναπτυχθῶσιν, ἐφευρίσκουσιν ἄλλα εἶδη διασκεδάσεων, πάντοτε εἰς βλάβην τῶν ζώων· ζευγνύουσι τοὺς κύννας εἰς ἀμάξιον, δι' ὃ μόνον οἱ ἵπποι ἐπλάσθησαν καὶ διὰ μαστιγώσεων τοὺς ἐξαναγκάζουσι νὰ φέρωσιν εἰς τὸ στόμα βαρῆα ἀντικείμενα· μία δὲ τῶν ὡς ἀθωοτέρων θεωρουμένων διασκεδάσεων εἶνε ἡ προσήλωσις ζωῆς μυίας ἐπὶ καρφίδος. Ἡ τύφλωσις πτηνοῦ, χάριν διασκεδάσεως, δὲν εἶνε σπίνιον πρᾶγμα.

Εὐτυχῶς, ἀπὸ τινων ἐτῶν, ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις πνεῦμα μᾶλλον σύμφωνον πρὸς τὸν αἰῶνα τῆς προόδου, ὃν διανύομεν. Φιλάνθρωποι καὶ φιλόζωοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπήρτισαν ἑταιρείας πρὸς προστασίαν τῶν ζώων, μία δὲ τούτων ζητεῖ νὰ ἀπαγορευθῇ καὶ ὁ δι' ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς φόνος ζώων. Ἐν Ἑλλάδι ἀπαγορεύεται ἡ θήρα καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ πτηνὰ κατασκευάζουσι τὰς φωλεάς των ἢ τρέφουσι τοὺς νεοσσούς των. Ἐξαιρετικῶς, ἡ Ἀστυνομία ἐπιτρέπει τὴν θήραν διαρκῶς εἰς τοὺς ἔχοντας εἰδικὰς ἀδείας τοῦ Φυσιογραφικοῦ Μουσείου, πρὸς πλουτισμὸν αὐτοῦ. Ἄτυχῶς, τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης γίνεται μεγάλη κατάχρησις, συνεπεία τῆς ὁποίας πολλαὶ ἑκατοντάδες ἀθηναίων, ἐφωδιασμένων δι' εἰδικῶν ἀδειῶν, θηρεύουσι πρὸς τέρψιν, φονεύοντες χιλιάδας πτηνῶν, χωρὶς νὰ προσθέσωσι σπίνιον τι ἀπόκτημα εἰς τὸ Μουσεῖον, τὸ ἐκουσίως ὑποβοηθοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν καταδολίευσιν εὐεργετικοῦ νόμου.

Οἱ σοφοὶ τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης κατακόπτουσι ζῶντα διάφορα ζῶα, πρὸ πάντων κονίελλους καὶ

ἰνδοχοίρους, πρὸς πειραματισμόν, χίριν διαφόρων φιλανθρώπων σπουδῶν. Μ' ὅλα ταῦτα, καὶ δι' αὐτὴν τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν, ἠγέρθη φωνὴ διαμαρτυρίας ἐν τε τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Γαλλίᾳ, ὑπὲρ τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἐκφρασθῶσι φίλων τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν παιδίων, τῶν βασανιζόντων τὰ ζῶα ἐκ κακῆς ἔξεως, καὶ τῶν ἐπιστημόνων τῶν κατακοπτόντων τὰς σάρκας τῶν ἀφῶνων φίλων τῶν ἵνα διευκολυνθῇ ἡ ἀνακάλυψις φαρμάκου τινὸς κατ' ἀνιάτων θεωρουμένων ἀσθενειῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπάρχει τάξις ἀνθρώπων, θεωρουμένων ὡς πολιτισμένων, οἵτινες κατατρομίζουσι τὰ ζῶα πρὸς ἀνόητον τέρψιν ἑαυτῶν τε καὶ τῶν φίλων τῶν.

Αἱ ταυρομαχίαι ἐν Ἰσπανίᾳ, αἱ ἀλεκτρυνομαχίαι ἀλλαχοῦ, προξενούσιν ἀπειρον τέρψιν εἰς ἀνθρώπους πύσης κοινωνικῆς τάξεως, ὧν κορέννυνται τὰ αἰμοχαρῆ αἰσθήματα ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς πτώσεώς τινος τῶν ζῶων τούτων, κατόπιν πολυώρου καὶ ἀπέλπιδος πάλης.

Εἶνε, λοιπόν, ὁ ἀνθρώπος τόσοσιν κακοῦργος διὰ νὰ εὐρίσκη τέρψιν εἰς τοιαῦτα βάρβαρα θεάματα; Εἶνε δυνατόν ἡ γηραιὰ Εὐρώπη, ἣτις ἀξιοὶ νὰ μεταδώσῃ τὸν πολιτισμόν τῆς εἰς τοὺς καννιβάλους τῆς Ἀφρικῆς, νὰ ἐπιτρέπῃ τοιαῦτα ἀηδῆ θεάματα; Καὶ δὲν προβλέπουσιν οἱ νόμοι τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν περὶ τιμωρίας κατὰ τῶν τυραννούντων τὰ ζῶα;

Ναί, ὑπάρχουσι νόμοι τινές, ἀλλ' οὗτοι ἐν πρώτοις εἶναι ἀτελεῖς, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐλαστικοί, μὴ φθάνοντες ἢ τὰς κατωτέρας τάξεις. Ἐν Ἀνατολῇ, οἱ χωρικοὶ συνειθίζουσι νὰ μεταφέρωσι τὰς ὄρνιθας κρατοῦντες αὐτὰς ἐκ τῶν ποδῶν, ἐχούσας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κύτω. Ἄλλ' ἀφ' οἴου ἐν Κρήτῃ οἱ οὕτω βασανίζοντες τὰς ὄρνιθας ἤρξαντο τιμωρούμενοι αὐστηρῶς, ἡ τιμωρία ἐγένετο παράδειγμα οὐ μόνον εἰς τοὺς κρήτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι λοιποὺς Ἕλληνας, οἵτινες, ἄνευ τοῦ φόβου τιμωρίας, ἐπέισθησαν ὅτι συμφέρον τῶν εἶναι νὰ κρατῶσι τὰς ὄρνιθας διὰ τῶν δύο χειρῶν, εἰς ἀναπαυτικὴν δι' αὐτὰς στάσιν. Ἐκ τούτου ἐπεταί, ὅτι ὁ λαὸς δὲν εἶναι κακός, ἀλλὰ φέρεται κακῶς, διότι δὲν ἐδιδάχθη τὸ καλόν.

Τί ὅμως νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς ἀνωτέρας κοινωνικὰς τάξεις, αἵτινες, ἄνευ ἀνάγκης, βασανίζουσι τιθασσευμένα ζῶα καὶ δι' ἰδιοχείρως;

Ἡ ἐφημερίς Gloucestershire Echo περιγράφει πῶς ἡ βασίλισσα Ἀλεξάνδρα, ἡ χήρα αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσσίας Μαρία Φιοδώροβνα, ἡ πριγκίπισσα Βικτωρία καὶ πολλὰ ἄλλα μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς καὶ τῆς βασιλικῆς συνοδείας, παρέστησαν εἰς θήραν ἀλώπεκος. Ἀφοῦ πρώτον οἱ ἐπίσημοι κυνηγοὶ κατετρόμαξαν τὸ ζῶον κυνηγοῦντες αὐτὸ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ἐντὸς πεφραγμένου μέρους, ἐξ οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ, κατόπιν τὸ ἐφόνευσαν, ἢ, ἀκριβέστερον εἰπεῖν, τὸ ἐδολοφόνησαν. Ἐπειτα, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δάσους, κόψας

τὴν οὐράν, τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας τοῦ ζῶου, ἀχνίζοντος ἔτι, τὰ προσέφερον εἰς τὰς βασίλισσας ἵνα κρατήσωσι ταῦτα ὡς ἀναμνηστικὰ τρόπαια τοῦ σκληροῦ γυμνίσματος εἰς ὃ παρέστησαν μετὰ τῆς πριγκίπισσας Μαρίας τῆς Οὐαλλίας, ἣς ὁ πατὴρ εἶναι—παραδόξως—Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας πρὸς προστασίαν τῶν ζῶων ὑπὸ σκληροτήτων!

Δὲν κατακρίνομεν τὸν φόνον τῆς ἀλώπεκος, ἣτις, ἐπὶ τέλους, δὲν συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἀθροτέρων ζῶων, ἀλλὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐφορευθῆ τὸ ζῶον, δι' ἐνέδρας, ἐντὸς πεφραγμένου μέρους, καὶ τὴν αἰμοχαρῆ τελετήν, ἣτις ἐπηκολούθησε τὸν φόνον, δηλαδὴ τὴν κατατεμίσχισιν τοῦ ζῶου καὶ τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνθησαν οἱ ὑψηλοὶ κυνηγοὶ ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ αἵματος.

Ἐπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλα εἶδη σκληρῶν γυμνασμάτων (sports), ἀνάξια ἀνθρώπων ἐχόντων εὐγενῆ αἰσθήματα. Ταῦτα εἶναι τὸ κυνήγιον τῶν κονίκλων, τῶν περιστερῶν, τῶν ἐλάφων καὶ δορκάδων καὶ τῶν λοιπῶν τιθασσευμένων ζῶων, τῶν οἰοῦναι οἰκοσίτων. Κατὰ τοῦ κυνηγίου τῶν τοιούτων ζῶων ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Χέρφορντ ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων νομοσχέδιον περὶ τιμωρίας τῶν βασανιζόντων τὰ ζῶα (Cruelty to Animals Bill). Ἄλλὰ τὸ προεδρεῖον τοῦ Ἀνθρωπιστικοῦ Συνδέσμου (Humanitarian League), θεωρῆσαν τὸ νομοσχέδιον ἀτελές, ὑπέβαλεν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων ὑπόμνημα, πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀποτροπὴν τῆς πρὸς τὰ ζῶα σκληρότητος εἰς τὰ γυμνάσματα. Τὸ ὑπόμνημα ζητεῖ νὰ ἐμποδισθῇ ἐν γένει ἡ θήρα ζῶων ἀπολυομένων ἐκ σάκκων ἢ κλωβῶν ἢ ἀμαξίων. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ψηφισθῇ τὸ ἐν λόγω νομοσχέδιον πρὸς προστασίαν τῶν ἀφῶνων φίλων καὶ πολλὰς συνοίκων τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἰνδοὶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας, ἐπὶ Πυθαγόρου ἐκάκιζον καὶ ἐτιμῶρον τοὺς βασανίζοντας τὰ ζῶα. Ἡ Πεντάτευχος, ἐπιβάλλουσα εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν ἀργίαν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, ἐννοεῖ ἵνα “ὁ βοῦς καὶ ὁ ὄνος τῶν, ἀναπαυθῶσι,” κατὰ δὲ τὸν Ἰώσηπον, ἐτιμωροῦντο αὐστηρῶς οἱ βασανίζοντες τὰ ζῶα.

Μεταξύ, ἄλλως τε, τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῶων ὑπάρχει στενὴ σχέσις. Κατὰ τὸν Βυφῶνα: τὸ ζῶον εἶναι τὸ τελειότερον ἔργον τῆς φύσεως καὶ ὁ ἀνθρώπος τὸ ἀριστούργημα αὐτῆς.

Ἰ. Π. Χρ.

Ἡ ΧΕΙΡΕΡΓΑΣΙΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ.

Πολὺ συζητεῖται ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν τῆς Ἀγγλίας ἡ χρησιμότης τῆς χειρουργίας ἐν τοῖς σχολείοις. Παρὰλλήλως δὲ συζητεῖται ἂν καὶ κατὰ πόσον δύναται ὁ διδάσκαλος ν' ἀφυπνίσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ διδασκομένου εἰς τὴν χειρουργίαν. Διότι λίαν εὐλόγως κρίνεται ὡς πρώτιστον πρᾶγμα ἡ ἀφυπνίσις τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὶν ἢ ἐπιχειρηθῇ ἡ διδασκαλία. Ἐποστηρίζεται ἡ γνώμη ὅτι ἀρκεῖ

να γίνει χρῆσις τῆς καταλλήλου μεθόδου ἵνα ἀφυστησθῆ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς ὄχι μόνον ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιασμός. Παρατηρήθη πλεονὴ ἅπαξ, καὶ εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν ἐπιθεωρητῶν ἐγράφη, ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν αἰσθάνονται ἐνδιαφέρον εἰς τὴν χειρουργασίαν καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ περὶ αὐτὴν ἀσκησις εἶνε ματαιοπονία· ἀλλ' ἱκαναὶ ἀνθεντῆται ἀποφαίνονται ὅτι εἰς τοῦτο πταίει ἡ μέθοδος, διότι ὁσάκις ἐγένετο χρῆσις τῆς προσηκούσης μεθόδου παρατηρήθη ὅτι ἡ χειρουργασία ἀποτελεῖ τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν τῶν μαθητῶν καὶ τῶν μαθητριῶν. Μία πρόσφατος ἐκθεσις περὶ τοῦ θέματος τούτου ἀναπτύσσει ὅτι ἂν δοκιμασθῆ προσηκόντως καὶ ἄρμυδιως ἡ χειρουργασία ὡς στοιχεῖον ἐκπαιδεύσεως, τὰ ἐντευθεν ἀποτελέσματα θὰ εἶνε ἐξόχως εὐάρεστα. Ὁ σκοπὸς τῆς χειρουργασίας ἐν τοῖς σχολείοις εἶνε ἡ ἄρμονικὴ ἀνάπτυξις τοῦ παιδός. Τὰ θεμελιώδη χαρακτηριστικὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἶνε περιέργεια, ἐρευνητικότης, πολυπραγμοσύνη, χαρακτηριστικὰ ἄτινα πολλάκις κινοῦν θυμηδίαν, καὶ ἐνίοτε ἀμηχανίαν. Πλὴν τούτων ἀναμφισβήτητα εἶνε καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς πρωτοτυπίας, συμμορφωτικότητος, εὐρετικότητος καὶ ἀνεξαρτησίας. Τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἡ προσήκουσα χειρουργατικὴ ἐκπαιδεύσις πρόκειται νὰ διακεντήσῃ καὶ ἰσχυροποιήσῃ. Ἀκριβῶς δὲ αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀντὶ νὰ ἰσχυροποιήσῃ ἐξησθένησεν ἡ παλαιὰ ἐκπαιδευτικὴ μέθοδος. Ἡ ἐκθεσις ἐξακολουθεῖ συνιστῶσα ἵνα τὰ παιδιά ἐπαφίνωνται εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτῶν σκέψεις καὶ κρίσεις ὁσάκις πρόκειται νὰ ἐκτελέσωσι τι. Ἐὰν τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν διδόμενον δὲν εἶνε πολὺ δύσκολον τὰ παιδιά δύνανται τὰ ἀφεθῶσι ἀδέσμευτα. Ὅσάκις σφάλλωσι καὶ ἡ αἰτία τοῦ σφάλματος δύναται εὐκόλως ν' ἀνακαλυφθῆ, ὁ διδάσκαλος ἔχει καθήκον νὰ φροντίξῃ ὅπως αὐτὰ ταῦτα τὰ παιδιά ἀνακαλύψωσιν αὐτὴν. Πρέπει νὰ τὰ ὑποβοηθῆ ὅπως βλέπωσι, σκέπτωνται καὶ ἐκτελώσι. Βραδύτερον δὲ εἶνε ὁ καιρὸς τῶν ἐξηγήσεων. Αἱ ἐξηγήσεις δὲν πρέπει νὰ προηγῶνται. Ἡ χειρουργασία προάγει σπουδαίως τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἤθους. Ὁ παῖς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς χειρουργασίας ἀποκαλύπτει ἑαυτὸν. Αὐτὴ δὲ εἶνε ἡ εὐκαιρία τοῦ παιδαγωγοῦ ὅστις ἀκριβῶς παραδοκεῖ νὰ ἀντιληφθῆ τοὺς στοχασμούς, τὰς ιδέας τὰς λέξεις καὶ τὰς πράξεις τοῦ παιδός. Ἀναμφισβήτητον ἤδη κατέστη ὅτι δημιουργεῖται οὕτω ἐν τῷ σχολείῳ περιβάλλον εὐνοοῦν τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν. Ὁ χαρακτήρ κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δρᾶσιν. Εἶνε λοιπὸν οὐσιώδες ἵνα ἡ δρᾶσις ἢ διανοητικὴ ὅσον καὶ ὑλική. Ὅτρηρὰ διανοητικὴ καὶ σωματικὴ ἐργασία ἐν ἐλευθέρῳ ἀτμοσφαίρῳ, κατ' ἀνάγκην διακεντᾶ ὑψηλὰς ἠθικὰς ιδιότητας, καὶ συντελεῖ εἰς ἀνάπτυξιν τῆς δυνάμεως τοῦ συγκεντροῦν τὴν προσοχήν, προσέτι ἀναπτύσσει τὸ θάρρος τῆς ἐπιμονῆς. Ταῦτα δὲ εἶνε ἐφόδια πολῦτιμα διὰ τὸν ἐν τῇ κοινωσίᾳ βίον.

ΑΙΘΑΛΗΣ ΝΕΟΤΗΣ.

Ἐξεδόθη ἐσχάτως περισπούδαστον βιβλίον περὶ ἀναστολῆς τοῦ γήρατος. Ὁ συγγραφεὺς ἰατρός Χούκερ εἶνε γνωστὸς ὡς ἐπιφανὴς ἀκρεοφάγος καὶ συμπαθεῖ σφόδρα πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεωτέρας ἱατρικῆς τῆς γνωστῆς ὡς ψυχοθεραπευτικῆς. Ὁ ἴδιος μεσήλιξ ὢν ἤρξατο νεάζων ἀπλῶς παραδεξάμενος ἀπλὴν δίαιταν, κανονικὴν καὶ τακτικὴν ἀσκησιν, καὶ τὴν δέουσαν ῥύθμισιν τοῦ στοχασμοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας ἐκθέτει ἐν τῷ βιβλίῳ του, καὶ τὰ συνοψίζομεν ὡς ἑξῆς:— Τὸ γήρας γενικῶς εἶνε παραδεδεγμένον ὡς συνώνυμον πρὸς τὴν ἀδυναμίαν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὴν νόσον, οὐδεὶς ὅμως λόγος ὑπάρχει ὅπως ὑποκύπτῃ εἰς ἀδυναμίαν ἢ νόσον. Ἀπλὴ ὑποταγὴ εἰς ἀπλοῦς κανόνας διαίτης, ὑγιεινῆς, καὶ διανοητικῆς στάσεως, εἶνε ἡ κλεῖς τοῦ βαθέος γήρατος μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ ἀκμαίων καὶ ἐνεργῶν μέχρι θανάτου, ὅστις θὰ ἦτο ἡρεμος καὶ ἀνώδυνος ἀποκοίμησις, καθ' ὃν τρόπον κατακλιόμενός τις πίπτει εἰς ὕπνον τερπνῶν ὑνείρων. Ὁ συγγραφεὺς ἐκφράζει τὰς ιδέας του ἀπαθῶς καὶ ἀπερίττως παρέχων σαφῆ συμβουλήν εἰς τὸν ἀναγνώστην. Ὁμιλῶν περὶ πολυφαγίας λέγει:— “Ἡ πολλὴ τροφή δὲν δύναται ν' ἀφομοιωθῆ ὅλη, καίπερ καταπινομένη εὐκόλως· τοῦτο εἶνε ζήτημα ἀγνωστούμενον ὑπὸ πλείστων, ἢ φύσις ὅμως ἀμετακλήτως θὰ ἐκδικηθῆ τὴν κατ' αὐτῆς γινομένην ἀδικίαν, καὶ τοῦτο θάττον ἢ βράδιον δηλοῦται ὑπὸ τὸ φαινόμενον ὅπερ καλοῦμεν νόσον. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ φύσις διὰ τῶν νόσων δὲν δείκνυται κακῆ· τούναντίον, νόσος οὐδὲν ἄλλο εἶνε, εἰμὴ εὐμενῆς προσπάθεια τῆς φύσεως ὅπως καθάρισιν τὸν ὀργανισμόν ἐκ τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ζυμώσεως τῆς ὑπερβολικῆς ἢ ἀκαταλλήλου τροφῆς. Ἄλλὰ, λέγουσιν, πάντως θ' ἀποθάνωμεν ἐκ τινος αἰτίας.” Ἔστω δὲν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου ὅτι πρέπει τις νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν θάνατόν του, γινόμενος ἔρμαιον τῶν νόσων, μολύνων τὸ ἐρυθρόν του αἷμα δι' ἀκαθαρσιῶν, δηλητηριάζων τοὺς ζωτικωτάτους μυῶνας, φράττων τὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα ἕωσού ἀποστεωθῆ μεσήλιξ ἔτι ὢν. Ὁ τοιοῦτος, καταδίκης μᾶλλον ἢ οἴκτου θὰ τύχῃ ὅταν τὸν ἐπισκεφθῶσιν τὰ ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα, ἢ ἀρθρίτις, οἱ ρευματισμοί, ἢ δυσπεψία. Συνηθέστατα καταδικάζομεν τὰ τρόφιμα ἀντὶ νὰ ἐλέγχωμεν ἑαυτοὺς διὰ τὴν παράλογον ἢ ὑπερβολικὴν χρῆσιν των. Ὡσαύτως οἰκτείρομεν ἑαυτοὺς νοσοῦντας ἀντὶ νὰ ἐπιπλητῶμεθα καὶ νὰ προσπαθῶμεν ὅπως θεραπευθῶμεν καὶ μὴ ἐμπέσωμεν πάλιν εἰς τὰ αὐτά. Συνελόντι εἰπεῖν, τῆς πολυφαγίας ἀποτέλεσμα ἀναπόφευκτον εἶνε νόσοι καὶ πρόωρος θάνατος. Τὰ στοιχεῖα τῆς ἱατρικῆς τὸ ἀποδεικνύουσιν· ὁ κοινὸς νοῦς τὸ ἀναγνωρίζει.” Ὁ συγγραφεὺς ἐξαίρει τὴν δυνάμιν τῆς αὐθυποβλήης, τὴν ἔξιν τοῦ βαθέως εἰσπνέειν, τὸν περίπατον καὶ τὸν χορόν ἐν ὑπαίθρῳ.